

UKULI

Julkaisija:

Turun Lintutieteellinen
Yhdistys r.y.
PL 67, SF-20101 TURKU 10

Toimitus:

Päätoimittaja: Tapani Veistola
Tilausasiat, vanhat ja irtonumerot:
Simo Veistola
Toimituksen osoite: Hämeenkatu
14 B 26 SF-20500 TURKU
(Puh. 921-333 081).

Tilausmaksut:

Ukuli ilmestyy v. 1986 viidesti.
Se sisältyy TLY:n jäsenmaksuun.
Muut maksavat 35 mk postisiir-
totilille TU 5138 66-3 TLY:n
osoitteella.

Prenumeration till Norden:

Ukuli utkommer med fyra häften
per år. Betala 35 Fmk per
postgiro TU 5138 66-3 till TLY,
PL 67, SF-20101 TURKU.

Ilmoitushinnat:

1/ i sivu 300:-
1/2 sivu 180:-
1/4 sivu 125:-

Painopaikka:

Hämeenkyrön Sanomat 1985

Aineiston viimeiset jättöpäivät:

Ukuli I 1.12.
Ukuli II 1.2.
Ukuli III 1.4.
Ukuli IV 1.7.
Ukuli V 1.10.

SISÄLLYS:

Uusi uljas lintumies	175
Tapani Missonen: Lintutalvi 1984—1985 Varsinais- Suomessa	176
Tapani Numminen: Turun Alue- raritytöikomitean raportti vuoden 1984 havainnoista	186
Hannu Klemola: Lapinpöllön vaellukset Varsinais-Suomeen 1980-luvun alussa	192
Lennart Saari: Kahlaajien esiintymi- sestä Rymättylän Aaslalla loka-maaliskuussa	193
Lennart Saari: Flavistinen uuttukyyhky Rymättylässä	198
Timo Vuorisalo: Siivettömän ruokin tarina	199
Raunon referaatti (Antti Karlin: Kiljuhanhen kohtalonhetket)	203
Vesa Multala: Peltolinnut 1985.	206
Jyrki Normaja: 11 päivää — 191 lintulajia: suuri Lapin-retki 1985	206
Tapani Veistola: Vääntelemme isoja kirvisiä	209
Juhlakokouskutsu	213
Kokouskutsu 13.1.1986	213
Tärkeää asiaa Jurmosta	214
Talvilintukisa 1986	214

Kansikuva: Matti Valta

Uusi uljas lintumies

Näyttäisi siltä, että näinä lopun aikoina lintumiehetkin jakaantuisivat kahteen kastiin. Niin kuin yhteiskunnassa muutenkin, erottuvat myös meistä alfat ja beetat; eliitti ja rupusakki.

Vanhoiden homeenvihreiden hippien ja hämyjen aika on auttamattomasti ohi. Nyt jyräävät nuorekkaat jupit.

He eivät ole luonnonsuojelulla pehmoilevia partajeuksia. He ovat siistejä ja kauniita menestyjiä. He ovat maan korkeakoulutettua ja hyväpalkkaista eliittiä. He ovat syntyneet suoraan tietokoneaikaan. Heille kehitys on samaa kuin edistys ja kasvu yhtä kuin saavutus. He tietävät olevansa hyvinvointivaltion timantinkova ydin. Heistä me saamme uuden yläluokan.

Näille moderneille eteenpäin pyrkiville ihmisille linnuista voi tulla muodikas vapaa-ajan harrastus, hobby. Eritoten "bongailu" sopii mainiosti menevän miehen uudeksi skimbailulajiksi. Sillä pääsee lehtiin, jopa urheilusivuille, ja televisioon, ainakin Kymmenen Uutisiin. Bongailemallakin voi päästä pinnalle, nousta kansansuosioon ja kohota vaikka maailmanmaineeseen.

Massiivisen dynaamisille menestyjille lintuharrastus voi olla olennainen osa itsensä kehittämistä. Kilpailuyhteiskunta ei kuole kellokortin kilahdukseen.

Vapaa-aikaakaan ei pitäisi tuhlaata velttoiluun, jos aikoo päästä pitkälle. Taistelukunto ei saisi rapistua lomallaakaan, vaan uraohjuksen ominaisuuksia on kehitettävä lakkaamatta.

Linnut ova mainio kilpailukohde työajan ulkopuoliseen kamppailuun. Pinnat, kuvat ja havikset ovat hyviä pelimerkkejä siinä missä autot, pennit ja naisetkin. Lisää, enemmän, kovempaa! Länsimainen yli-ihminen ei saa hellittää hetkeksikään!

Avaruusajan lintumiehet kehittävät epäilemättä harrastuksen huippuunsa. Isot autot, "piipittimet" sun muut ovat liituraiamiehille jo töistä tuttuja itsensäselvyyksiä. Rahalla saa myös muuta luksusluokan rekvisiittaa. Kärkimiehillehän kelpaavat vain laaduikkaimmat merkituotteet kiikareista reppuihin ja anora-keista kameroihin.

Kuitenkin näitä elintasolintumiehiä käy sääliksi. Heidän elämänsä on yhtä itsemurhaista kuolemanspiraalia. Heidän pitää harrastuksensa eteen paikkoa töitä aina entistä enemmän, tehokkaammin ja tuottavammin. Tämä taas pilaa luontoa ja hävittää lintuja. Niitä pitää mennä katsomaan entistä kauemmaksi ja nopeammin. Se taas maksaa yhä enemmän. Hierrekierre on valmis, oravanpyörä pyörii nopeammin ja nopeammin. Lintuharrastaja on narkomaanin noidankehässä: täytyy kärsiä yhä enemmän koko ajan vähenevän nautinnon takia.

Mutta miksi moittia tätä viimeistä sukupolvea. Se on itse helvettinsä ansainnut. Eläköön siis kuin viimeistä päivää! Ja lintuharrastus on sille hyvää terapiaa. Miksi veisimme jupeiltakaan lievittävän huumeen tässä itsetuhoisessa maailmassa. Kun elämä on ihmiskunnalle enää vain paha tapa — syökäämme, juokaamme ja bongailkaamme!

T.V.

Lintutalvi 1984—1985

Varsinais-Suomessa

Tapani Missonen

Tähän katsaukseen on koottu havainnot harvalukuisista ja satunnaisista talvehti-joista TLY:n alueella ajanjaksolla 1.12.—15.3. lukuunottamatta ARK:n tai RK:n alaisia lajeja, joista tehdyt havainnot julkaistaan erillisissä harvinaisuuskatsauksissa.

Lyhenteet

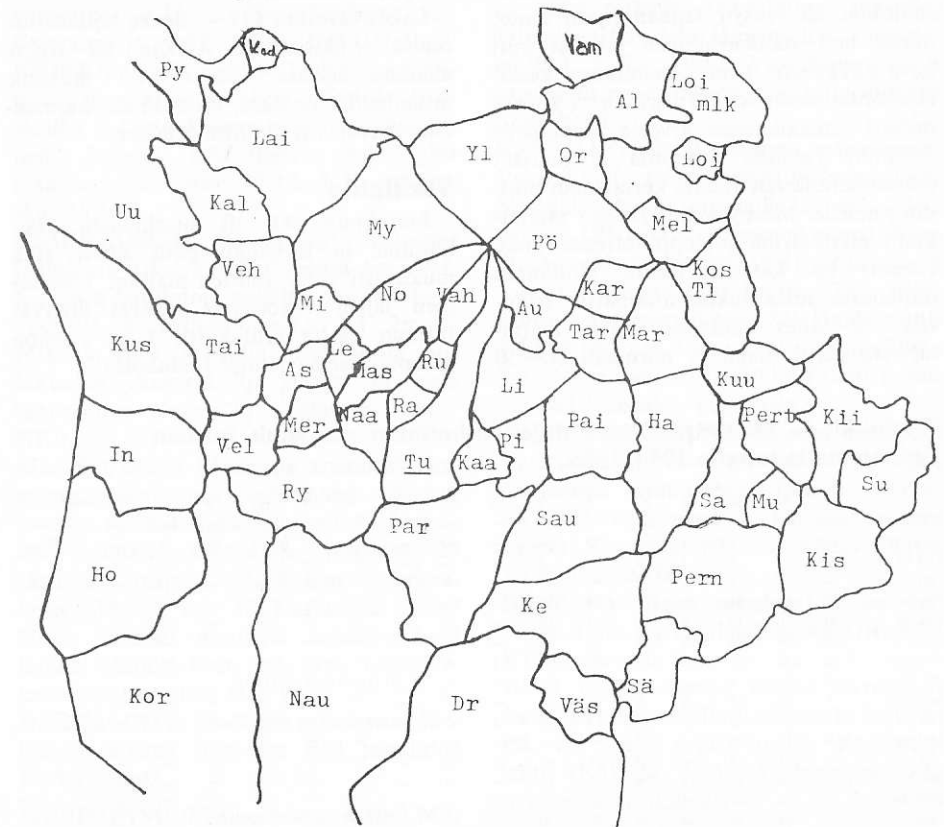
Talvihavaintonsa palauttaneiden nimet ja tekstissä käytetyt lyhenteet: Mika Aho (MA), Pekka Alho (PA), Annika Forsten (AF), Markku Harmanen (MH), Heikki Heikkilä (HH), Janne Heinonen (JH), Jari Helstola (JHe), Petri Kangas (PK), Hannu Klemola (HKl), Jarmo Komi (JK), Juha Kylänpää (JKy), Esa Laine (EL), Rauno Laine (RL), Markku Lappalainen (ML), Reko Leino (RLe), Tapio Lineri (TL), Jyrki Matikainen (JM), Tapani Missonen (TM), Vesa Multala (VM), Jyrki Normaja (JN), Tapani Numminen (TN), Vesa Partanen (VP), Maija Peltonen (MP), Juha-Pekka Penttilä (J-PP), Harri Päivärinta (HP), Pekka Rautsala (PR), Janne Riihimäki (JR), Ari Rivasto (AR), Markku J. Saarinen (MJS), Jouni Saario (JoS), Otso Salmi (OS), Kari Salonen (KS), Risto Saranto (RS), Vesa Sarola (VS), Mikko Suominen (MS), Asko Suoranta (AS), Mikko Tamminen (MT), Jouni Tittonen (JT), Kalle Toivonen (KT), Jyrki Uotila (JU), Matti Valta (MV), Tapani Veistola (TV), Juha Vuorinen (JV) ja Jaakko Wessman (JW).

Talvikauden havaintojaan palautti 44 alan harrastajaa mitä moninaisimmin lappusin — kiitos kuitenkin kaikille. Käytettävissä ovat lisäksi olleet Jurmon asemakaavakkeet, TLY:n arkistokortit sekä sieltä täältä poimitut hajahavainnot.

Muut lyhenteet:

p = paikallinen
m = muuttava
ad = vanha
imm = nuori/esiakuinen
juv = nuori
k = koiras
n = naaras
jp = juhlapukuinen

TLY:n havaintokeruualue kuntalyhenteineen

Alastaro	Al	Lemu	Le	Pyhärinta	Py
Askainen	As	Lieto	Li	Pöytyä	Pö
Aura	Au	Loimaa	Loi	Raisio	Ra
Dragsfjärd	Dr	Marttila	Mar	Rusko	Ru
Halikko	Ha	Masku	Mas	Rymättylä	Ry
Houtskari	Ho	Mellilä	Mel	Salo	Sa
Iniö	In	Merimasku	Mer	Sauvo	Sau
Kaarina	Kaa	Mietoinen	Mi	Suomusjärvi	Su
Kalanti	Kal	Muurla	Mu	Särkisalo	Sä
Karinainen	Kar	Mynämäki	My	Taivassalo	Tai
Kemiö	Ke	Naantali	Naa	Tarvasjoki	Tar
Kiikala	Kii	Nauvo	Nau	Turku	Tu
Kisko	Kis	Nousiainen	No	Uusikaupunki	Uu
Kodisjoki	Kod	Oripää	Or	Vahto	Vah
Korppoo	Kor	Paimio	Pai	Vampula	Vam
Koski TL	Kos	Parainen	Par	Vehmaa	Veh
Kustavi	Ku	Perniö	Pern	Velkua	Vel
Kuusjoki	Kuu	Pertteli	Pert	Västankjärvi	Vä
Laitila	La	Piikkiö	Pi	Yläne	Yl

Talven sää oli selvästi kaksijakoinen. Joulukuun oli syksyn tapaan hyvin leuto, mutta heti vuodenvaihteen jälkeen puri kova pakkanen. Tammi-helmikuun keskilämpötilat jäivät sekä Turussa että Utössä reilusti pitkäaikaisten arvojen alapuolelle — mm. Turussa lämpötila ei noussut tammi-helmikuun aikana kertaakaan plus-san puolelle. Meri jämähti jäähän tammi-kuun alkupäivinä ja loppupalvensa koko Itämeri oli katettu pientä Gotlannin itäpuolista sulaa lukuunottamatta. Alkuta- lvi oli lähes lumeton, mutta loppu- talvesta peitti maan jo normaali 30—50

cm paksu lumikerros.

Lajeja tavattiin 127 — lienee lajimäärän osalta ennätysvuosi. ARK:n tai RK:n alaisista lajeista listassa ovat mukana intianhanhi, isolokki, etelänkiisla, harmaa- kurkkurastas ja tundraurpiainen.

Vesilinnut

Joulukuun sää oli suosiollinen vesi- linnuille ja löytyihän niitä sitten aika mukavasti viime vuosien malliin. Yleisim- pien lajien viikottaiset määrät löytyvät Jurmon osalta taulukosta 1 ja Jurmon ulkopuoliset havainnot taulukosta 2.

Taulukko 1. Yleisimpien vesilintujen viikottaiset maksimit Jurmon lintuasemalla talvella 1984/1985.

	48	49	50	51	52	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	summat
Gav ste	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
arc+sp	1	7	1	1	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18
Pod eri	3	3	1	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
gri	—	4	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pha car	55	65	41	45	28	21	16	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cyg olo	30	50	13	3	10	3	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
cyg	12	34	28	19	10	10	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ana pla	60	240	91	160	167	105	80	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ayt ful	3	6	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Som mol	9	30	12	6	8	5	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cla hve	13	19	5	19	8	1	8	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mel nig	—	2	24	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
fus	—	1	5	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Buc cla	5	16	15	11	6	6	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mer alb	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ser	7	95	45	30	99	55	20	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—
mer	30	15	19	24	17	75	264	53	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cep gry	—	14	6	10	11	18	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Taulukko 2. Yleisimpien vesilintujen viikottaiset yhteismäärät TLY:n alueella talvella 1984/1985 (ei sisällä Jurmon havaintoja).

	48	49	50	51	52	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Gav ste	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
arc + sp	—	5	1	2	2	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pod eri	—	1	—	10	—	12	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
gri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pha car	—	15	11	23	7	23	40	20	—	—	2	2	1	1	1	1
Cyg olo	15	87	230	123	55	182	5	47	9	12	6	22	44	38	31	25
+ sp cyg	—	1	59	—	9	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ayt ful	6	11	7	19	106	16	2	5	—	—	—	—	—	6	6	3
Som mol	—	—	2	—	2	13	—	20	—	—	10	2	9	2	—	—
Cla hve	2	6	5	50	31	73	—	30	—	—	240	271	300	150	1	2
Mel nig	1	16	8	1	13	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—
fus	11	14	11	9	1	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
Buc cla	26	99	47	20	52	25	4	12	—	5	14	7	11	12	24	5
Mer alb	2	2	4	2	7	2	—	—	1	—	1	4	5	2	1	1
ser	—	20	12	3	1	19	—	9	—	—	15	—	3	3	2	—
mer	681	377	628	227	785	442	158	120	2	54	85	84	165	131	76	26
Ful atr	20	1	16	60	252	57	3	6	4	4	4	4	4	4	4	4
Cep gry	—	1	6	1	4	10	—	11	—	—	20	9	25	2	—	—

KAARKURI (*Gavia stellata*) Kaksi havaintoa: 6.12. 2 Kor Jurmossa (S. Cairenius) ja 13.12. 1m Dr Örö (JHe).

KUIKKA (*Gavia arctica*) Joulukuun aikana Jurmossa seitsemänä päivänä 1—5 yksilöä ja tammikuussa enää yksi yksinäinen. Jurmon ulkopuolelta vain yksi määritetty havainto: 29.12. 1 Kor Alunskär (AR).

KUIKKALINTU (*Gavia sp*) Jurmossa joulukuun alkupäivinä yhteensä 6m. Paikallisista havaintoja neljältä päivältä 1—2 yksilöstä. Viimeinen havainto 2.1. 2m (J. Mikkola ym.). Muualla merialueella joulukuussa yhteensä 7p ja 5m ja vielä tammikuun alussa 2p Kustavissa (tieto/HKI).

SILKKIUIKKU (*Podiceps cristatus*) Jurmossa joulukuussa seitsemänä päivänä 1—3 ja tammikuussa kahdesti 1—2 yksilöä. Muualta havaintoja yhteensä 24 yksilöstä, josita 23.12. 8 Kus Kaurissalossa (JHe) ja 1.1. 10 Kustavissa (tieto/HKI). Viidesti muulloin tavattiin 1—2 lintua. Mainittakoon 2.2. Naa Ukko-Pekalla tavattu uikku (JoS ym.)

HÄRKÄLINTU (*Podiceps griseigena*) Joulukuun aikana Jurmossa viisi havaintoa 1—4 yksilöstä.

MERIMETSO (*Phalacrocorax carbo*) Mielikkiintoisimmat havainnot Tu Uittamolla 18.12. 2m (P. Vihanto) ja pääasiassa Ukko-Pekalla 11.2. lähtien pitkälle kevääseen oleillut yksilö (OS ym.) Muutoin pelkäästään ulkosaaristohavaintoja.

KYHMYJOUTSEN (*Cygnus olor*) Suurimmat kertymät 15.12. 88ad ja 26juv Kus Rahi (HH) ja 23.12. 53 Uu (entinen Lok) Pitkäluoto (HKI, JK, J-PP, PR). Rahin summaan sisältyvät myös lajiltaan määrittämättömät joutsenet.

LAULUJOUTSEN (*Cygnus cygnus*) Jurmon ulkopuolelta yhteensä 11 havaintoa 81 yksilöstä. Suurin potti Pitkäluodossa joulukuun puolivälissä 30 lepäilevää (tieto/HKI).

MERIHANHI (*Anser anser*) Turussa Ruissalon ja Hirvensalon peltoja kierteli

kolmen linnun porukka joulukuun alusta aina pitkälle tammikuun puolelle. Viimeinen havainto Hirvensalon Toijaisista 23.1. (HKI, J-PP). Yksi linnuista oli varustettu ruotsalaisella renkaalla numero 6226130 (TN).

KANADANHANHI (*Branta canadensis*) Vakituksella talvehtimispaikallaan Pern Mathildedalissa enimmillään 6.1. 162 yksilöä (PK) sekä samanaikaisesti Kem Strömmalla 13 yksilöä (PK). Ruissalossa vuodenvaihteessa 110 lintua (TM ym.). Muita tapaamispaikkoja Sal Halikonlahti 2.12. 6 (KT) ja Ukko-Pekka enimmillään 2.3. 34 hanhea (HP). Ukko-Pekan linnut lienevät Ruissalon porukasta.

VALKOPOSKIHANHI (*Branta leucopsis*) Karkulaiseksi tuomittu oleili samoissa porukoissa intianhanhen (*Anser indicus*, ks. rariteettikatsaus) ja kanadanhanhien kanssa. Tavattiin vielä 3.2. pikku sulassa Tu Pansiossa (HKI).

HAAPANNA (*Anas penelope*) Ainoa havainto 1.12. 1n Halikonlahdella (JR, MS, KT, ym.).

TAVI (*Anas crecca*) Kolme havaintoa. Kaa Rauvolan altailla 9.12.—6.1. 1n (PA, PK, JN ym.), 6.12. 1n Uu Kasarminlahti (PA) ja 10.1. 1 Jurmossa (A. Arkiomaa, T. Laine).

SINISORSA (*Anas platyrhynchos*) Suurimmat kerääntymät: 29.12. 700 Tu Aurajoki ja sataman ympäristö (JH, VP), 2.3. 321 Ukko-Pekka (JHe) ja 29.12. 176 Mathildedal (HKI, JK).

JOUIHSORSA (*Anas acuta*) Havaintoja ainakin neljästä yksilöstä. Naaraslintu tavattiin 23.12. Naa satamassa (PA, HKI, JK ym.), 29.12. Rai Kuuanojassa (HP) ja 13.1.—2.2. Aurajoessa. Kyseessä on mahdollisesti sama yksilö. Lisäksi joulun tienoilla 1 Kor Utössä (tieto/HKI), 1.1. Jurmossa 1 (J. Mikkola ym.) ja 23.—30.1. 1k Pansiossa (AF, TN). Mahdollisesti viimeksi mainittu koiras siirtyi 30.1. Raision tehtaille, missä se tavattiin vielä seuraavana päivänä (AF, TN).

PUNASOTKA (*Aythya ferina*) Ruissalon

Saaronniemessä 1.—11.12. 1k (JHe, TN ym.) ja joulun tienoolla 1 Utössä (tieto/HKI).

TUKKASOTKA (*Aythya fuligula*) Suurin kertymä 25.12. 92 yksilöä Kor Gyltosund (AF, JHe).

LAPASOTKA (*Aythya marila*) Viisi havaintoa: 8.12. 1n Ruissalon Saaronniemi (PA, HKI), 11.12. 2k ja 2n Kem Branten (MH), 23.12. 1 Jurmo (J. Grönlund), joulun seutuvilla 1 Utö (tieto/HKI) ja 1.1. jälleen 1n Saaronniemi (tieto/HKI).

ALLIHAHKA (*Polysticta stelleri*) Utössä 27.2.—2.3. 1 jp koiras naaraan seurassa (J-PP, AR).

ALI (*Clangula hyemalis*) Loppupalvesta Utön vesillä suurehkoja parvia; mm. 19.2. 300 yksilöä (AR).

MUSTALINTU (*Melanitta nigra*) Jurmossa joulukuussa neljästi 1—2 yksilöä ja lisäksi 13.12. 24 linnun kiertelevä parvi (J. Heino). Jurmon ulkopuolella seitsemällä eri paikalla yhteensä 32 yksilöä; mm. 29.12. Pyh Letto 13 yksilöä (JHe).

PILKKASIIPI (*Melanitta fusca*) Jurmossa

joulukuussa 1—3 paikallista lähes päivittäin ja kerran 2m. Muualta kahdeksalta eri paikalta yhteensä 23 lintua. Mainittakoon 1.—20.12. 9—12 yksilöä Ruissalon Saaronniemessä (PA, ym.)

UIVELO (*Mergus albellus*) Havaintoja yhteensä 19 yksilöstä. Mainittakoon 11.12. Kem Linnarnäs 4n (MH) ja 25.12. Gyltosund 3n (AF, JHe).

ISOKOSKELO (*Mergus merganser*) Talven suurimpia kertymiä 1.12. 500 Sä Förby (PA, HKI, JK) ja 16.12. Par Atunlossi 315 (PK, TL, JN).

Päiväpetolinnut

Pariin edelliseen talveen verrattuna petomäärät jäivät yleisesti ottaen pienemmiksi — eikä tuulihaukkakaan löytynyt talven listoilta.

MERIKOTKA (*Haliaeetus albicilla*) Joulukuussa tavattiin 13—14 yksilöä, tammikuussa 5 ja helmikuussa vain 1. Havainnot keskittyvät saaristokuntiin, mutta pari ”sisistäkin” mahtuu mukaan. 1.12. 1 imm Halikonlahdella (JR, MS, KT ym.) ja 14.1. 1 ad Turun satama-altaalla (JV).

Ohikulkeva terrierikään ei kuulemma pystynyt häiritsemään tämän kanahaukan ruokarauhaa! Kuva Jouko Hakala.

SINISUOHAUKKA (*Circus cyaneus*) Jurmossa liihoitteli 7.12. vanha koiras (S. Cairenius, A. Nummila) ja Utössä 19.12.—1.1. n-pukuinen lintu (J-PP, AR).

HIIRIHAUKKA (*Buteo buteo*) Vain kolme havaintoa Ruissalon Kuvassa 15.12.—20.1. (PA, JHe ym.), jossakin Houtskärin taivaalla 16.12. (JHe) ja Utössä 28.—30.12. (J-PP, AR) yksittäiset linnut.

PIEKANA (*Buteo lagopus*) Halikonlahden ympäristössä nuori yksilö 22.12. lähtien keväeseen (MS ym.) ja 18.1. Tarvasjoen keskustassa yksi (TN).

HIIRIHAUKKALAJI (*Buteo sp*) Kaa Kausalassa 9.1. määrittämättä jäänyt lintu (JV).

MAAKOTKA (*Aquila chrysaetos*) Talven aikana 10 havaintoa 7—8 eri yksilöstä. Mainittakoon Laitilan takamailla läpi talven oleillut lintu (JKy).

AMPUHAUKKA (*Falco columbarius*) Eri yksilöitä tavattiin kuukausittain seuraavasti: joulukuu 5, tammikuu 5, helmikuu 3 ja maaliskuun alku 2. Turun ja Salon ympäristön havaintojen lisäksi 23.12. Mar Vättilä 1k (AF, TN), 9.1. Pai Spurila 1 (TN) ja 10.2. Sau Tapila 1k (AF, TN).

Kanalinnut, rantakanat ja kahlaajat

Rantakanoista listoille tuli ainoastaan nokikana. On vierähtänyt jo pari talvea ilman parempia rantakanahavaintoja. Kahlaajia kirjattiin sentään viisi lajia — kolme kurppaa, sirri ja hyppä.

PYY (*Bonasa bonasia*) Siellä sun täällä 1—2 linnun tapaamisia. Ainoa suurempi potti 8.12. Kus Leonsaassa yhteensä 10 yksilöä (R. Lindqvist).

RIEKKO (*Lagopus lagopus*) Ainoa havainto 9.3. kahden yksilön jäljet Yl Savojärvellä (HH).

TEERI (*Tetrao tetrix*) Suurimmat parvet 15.2. Ask Louhisaassa 33 (JHe) ja Lai Untamalassa 30 yksilöä läpi talven (J. Laaksonen).

METSO (*Tetrao urogallus*) Ainoastaan viisi havaintoa yksinäisistä koi-

raasta. Tutuksi tuli Nau Vikomin hiukan hullun uroon maineen saanut yksilö (HKI ym.).

PELTOPIYY (*Perdix perdix*) Parvihavaintoja tammi-maaliskuulta ilmoitettiin kahdesalta paikalta yhteensä 67 yksilöä ja 2 ”parvea”.

NOKIKANA (*Fulica atra*) Suurin tavattu porukka 26.12. Sä Pöylinlahdessa 105 yksilöä (MS, KT) ja mukava ulkosaaristohavainto Utöstä 15.1. yksi lintu (J-PP).

TÖYHTÖHYYPÄ (*Vanellus vanellus*) Jurmossa 5.—8.12. yksinäinen tøyhtöhyypää (S. Cairenius, A. Nummila). Aiemmin on kaksi julkaistua havaintoa vuosilta 1976 ja 1980.

MERISIRRI (*Calidris maritima*) Jurmossa joulukuussa enimmillään 80 sirriä (S. Cairenius, A. Nummila). Viimeinen havainto 28.12. 30 yksilöä (T. Muukkonen ym.). Utössä 17.12.—18.1. väliseltä ajanjaksolta neljä havaintoa 1—9 yksilöstä (J-PP, AR, KS).

JÄNKÄKURPPA (*Lymnocyptes minimus*) Peräti kuusi havaintoa. 1—2.12. Sal Meriniitty 2 (JHe, JR, ym.), 5.12. Jurmo 1 (S. Cairenius), 26.12. Utö 1 (AR), 2—3.1. Rauvola 1 (HKI, J-PP), 6.1. Ruissalo 1 (PA) ja 20.1. Tu Kärsämäki 1 (JHe).

TAIVAANVUOHI (*Gallinago gallinago*) Jurmossa 7.—12.12. 1—2 yksilöä (S. Cairenius, J. Heino, A. Nummila) ja 9.12. 1 Halikonlahdella (MS).

LEHTOKURPPA (*Scolopax rusticola*) Viisi havaintoa. Jurmossa 7.12. 1 (S. Cairenius, A. Nummila) ja 28.12.—3.1. 2 yksilöä (T. Muukkonen, J. Mikkola ym.), Utössä 22.12. 1 (AR) ja 10.—16.1. 1 (J-PP) sekä 6.1. löytyi huonokuntoinen lintu Pai Viksbergin kartanolta (O. Alivuotila, TN).

Lokit ja ruokkilinnut

Lokit viivytelivät runsaslukuisina vuodenvaihteeseen asti mutta pakkasten tullessa hävisivät nopeasti eteläisemmille vesille.

PIKKULOKKI (*Larus minutus*) 1.12. vanha lintu paikallisena Halikonlahdella (M. Ahti, JR, MS, KT).

NAURULOKKI (*Larus ridibundus*) Joulukuussa vielä melko runsaslukuinen — mm. Hirvensalon sillanpielessä 12.12. 18 yksilöä (HKI). Viimeinen havainto 13.1. Turun satamasta (MA).

KALALOKKI (*Larus canus*) Suurimpia kerääntymiä 1.12. Naantalın satamassa 120 (JHe) ja 1.12. Halikonlahdella 45 yksilöä (KT).

HARMAALOKKI (*Larus argentatus*) Suurimpia kerääntymiä 1.12. Naantalın satamassa 550 (JHe) ja 23.12. Kaurissalossa 500 yksilöä (JHe).

MERILOKKI (*Larus marinus*) Suurimpia kerääntymiä 1.12. Naantalın satamassa 20 (JHe) ja 23.12. Kaurissalossa 22 yksilöä (JHe).

RUOKKI (*Alca torda*) Kaksi havaintoa Jurmosta. 6.12. 1p (S. Cairenius, A. Nummila) ja 28.12. 1m (T. Muukkonen ym.).

RISKILÄ (*Cepphus grylle*) Meren jäätyminen harhautti joitakin yksilöitä ”sisämaan” suliin. Naantalın satamassa tavattiin 15.2. 9 ja seuraavana päivänä vielä 1 lintu (JHe, ym.).

Kyyhkyt, pöllöt, sähkölinnut ja tikat

Lapinpöllöä lukuunottamatta tavattiin kaikki muut meikäläiset pöllölajit. Huuhkaja, lehto-, viiru- ja helmipöllö aloittivat mesoamisensa jo helmikuun puolella. Sähkölinnut säväyttivät kahden lajin voimin — harjalintu kirjattiin uutena lajina talvikauden lajistoon.

UUTTUKYYHKY (*Columba oenas*) Joulukuussa neljällä taholla yhteensä seitsemän yksilöä — mm. 29.12. 3 Lem Nynäinen (JHe). Vuodenvaihteen jälkeiset havainnot: 1.1. Tu Paattinen 1 (RS) ja Rai Hauninen 1 (HP ym.) sekä 16.2. Nynäinen 1 (PA, HKI, JK). Haunisten ja Nynäisten linnut tavattiin jo joulukuun

puolella.

SEPELKYYHKY (*Columba palumbus*) 27.2. 1 Hal Kankare (TN). Paikallisten asukkaiden mukaan lintu ollut paikalla ainakin kaksi viikkoa, mahdollisesti koko talven.

TURKINKYYHKY (*Streptopelia decaocto*) Kanta-alueen parhaimpia kerääntymiä: 20.1. 16 Tu Piispankatu-Verkatehtaan välimaasto (TL, JN) ja 10.1. 10 Naa Taimio (ES). Kanta-alueen talvinen kanta 50—60 yksilöä. Lisäksi Laitilan keskustassa vuodenvaihteessa 6 mutta 7.2. enää 1 kyyhky (JKy) ja Pai Spurilassa 4.1. 2 yksilöä (TN).

Hiiripöllö vuosikymmenen takaa. Kuva Hannu Asukas.

HUUHKAJA (*Bubo bubo*) Joitakin yksilöitä eksyi aivan Turun keskusta — mm. 19.1. istuskeli yksi biologisen museon kuusissa (AF ym.).

TUNTURIPÖLLÖ (*Nyctea scandiaca*) Neljä havaintoa: 29.11. Turun satamassa 1 (I. Algren) 24.12. Uu Arvassalo 1 (A. Karlin), 12.2. Veh Heikola 1k (K. Vähä-Kouvola) ja 1.—3.3. Utössä 1 juv (J-PP, AR).

HIIRIPÖLLÖ (*Surnia ulula*) Kolme havaintoa: 2.12. Mynämäellä (PK), 23.12.—25.2. Tu Paattinen (TN ym.) ja 24.12. lähtien tammikuun puolelle Lai Kivijärvi (JKy).

VARPUSPÖLLÖ (*Glaucidium passerinum*) Tammi-helmikuulta neljä havaintoa — 16.1. Rauvolassa (J. Saarnio), 2.2. Yl Ristinummi (MP) ja 17.2. Lai Malko (L. Varjo) sekä Aura (JV).

SARVIPÖLLÖ (*Asio otus*) Yhteensä viisi tapaamiskertaa: 2.12. Utö 2 (AR), 1.1. Hal Viala 3 (JR, JT, KT), 6.1. Jurmo 1 (J. Mikkola ym.), 6.2. Utö 1 (AR) ja 15.2. kuollut yksilö Tu Peltola (tieto/VM).

SUOPÖLLÖ (*asio flammeus*) Halikonlahdella 16.—29.12. yksinäinen liihoittelija (PA, HKI, MS ym.).

KUNINGASKALASTAJA (*Alcedo atthis*) Kaksi havaintoa: 26.12. Mathildedalissa (M. Ahti, P. Sirva, MS, KT) ja 27.12. Sal Veitikkalassa (MS) yksittäiset linnut.

Taulukko 3. Viikottaiset havainnot hiiri- ja varpuspölystä sekä tikoista TLY:n alueella talvella 1984/1985.

	48	49	50	51	52	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Sur ulu	1	—	—	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—
Gla pas	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—
Pic can	2	2	2	1	2	8	5	2	6	7	3	3	3	3	4	4
Dry mar	—	3	4	1	8	4	1	3	2	1	1	2	4	2	4	1
Den min	2	2	1	1	1	3	—	1	2	—	—	—	—	—	—	2
Pic tri	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

HARJALINTU (*Upupa epops*) 8.—15.12. 1 Utössä (AR) — talven mukavimpia havaintoja.

PIKKUTIKKA (*Dendrocopos minor*) Havaintoja noin 15 eri yksilöstä. Taulukossa 3 havainnot viikottain.

POHJANTIKKA (*Picoides tridactylus*) Löytyi vaihteeksi kahdelta taholta; 29.12. 1 Naa Kultaranta (tieto/HKI) ja 3.1. Raison kaatopaikka (J. Saarnio).

Varpuslinnut

Varpuslinnuista näkyvimpiä olivat siemensyöjät. Puimatta jääneiltä rypsipelloilta löytyi joitakin mahtavia parvia — mm. vuodenvaihteessa Halikonlahdella kolmisentuhatta lintua yhdessä porukassa. Taulukossa 4 on esitetty yleisimpien

varpuslintujen viikottaiset määrät talvella 1984/1985.

KIURU (*Alauda arvensis*) Jurmossa joulukuussa lähes päivittäin 1—4 yksilöä ja tammikuun alussa kolmena päivänä 1—3 yksilöä. Lisäksi 1.12. Sal Meriniitty (J. Sillanpää), 23.12.—6.1. Tu Länsilaituri (MT, JHe, ym.), 9.—19.1. Utö 1—3 yksilöä (J-PP, KS) ja 23.1. Hauninen (JM).

TUNTURIKIURU (*Eremophila alpestris*) Jurmosta kolme havaintoa: 5.12. 1 (S. Cairenius), 15.12. 1 (M. Huhta-Koivisto, H. Kormanen) ja 22.12. 2 yksilöä (J. Grönlund, T. Muukkonen). Lisäksi 23.12. Länsilaiturilla (RLe, JN, K. Tiukka) ja 2.—5.2. Tu Urusvuorella (PA, HKI, JK, JV ym.) yksinäinen lintu.

NIITTYKIRVINEN (*Anthus pratensis*) Jurmossa joulukuussa lähes päivittäin havaintoja 1—4 yksilöstä. Vuodenvaihteen jälkeen ainoa 5.1. 1 (J. Mikkola ym.). Muualta kolme havaintoa: 1.12. Halikonlahti 1 (TN), 1.—7.12. Meriniitty 1 (MS, KT ym.) ja 29.12. 1m Utö (J-PP).

VÄSTÄRÄKKI (*Motacilla alba*) Tu Jyrkälässä 9.12. yksi pyrstönheiluttaja (M. Pajunen).

KOSKIKARA (*Cinclus sinclus*) Talvikaudelta havaintoja noin 20 eri paikalta yhteensä noin 65 eri yksilöstä. Suurimpia kertymiä 7.2. 10 Myn Merijoki (EL), 9.2. 6 Mathildedal (JR) ja 17.2. 6 YI Eljärvi (RL, RLe).

PEUKALOINEN (*Troglodytes troglodytes*) Kolme havaintoa: 28.—29.12. Naa lilijärven kaatopaikalla (HK1), 29.12. Jurmossa (T. Muukkonen ym.) ja 3.1. Tu Topinojalla (J. Saarnio).

RAUTIAINEN (*Pranella modularis*) Viisi havaintoa: 15.12. Jurmossa (TM ym.), 26.12. navetasta kuolleena löydetty yksilö

Kem Pāvalsby (MH) ja 3.1. Topinojalla (J. Saarnio), 5.1. Nau Borstö (RS) ja 22.2. Pyh Santtio (JH).

PUNARINTA (*Erithacus rubecula*) Jurmossa joulukuussa 1—3 yksilöä, viimeinen havainto 3.1. 1 (J. Mikkola ym.). Muualta viidellä taholla yksinäinen lintu: 1.1. Ruissalo (J. Saarnio), 1.—8.1. Viala (JT), 5.1. Nau Borstö (RS), 9.1. Utö (J-PP) ja 2.—16.2. Tu Itäharju (HK1, JK, ym.).

MUSTARASTAS (*Turdus merula*) Moni jätti mustarastashavaintonsa kokonaan ilmoittamatta. Jonkinnäköiset suuntaa antavat määrät kuukausittain: joulukuu 40, tammikuu 40, helmikuu 30 ja maaliskuun alku 10 yksilöä.

RÄKÄTTIRASTAS (*Turdus pilaris*) Viimetälvisestä vain muisto jäljellä. Kuitenkin 16.12. Houtskarissa yhteensä 317 muuttavaa viidessä parvessa (JHe).

PUNAKYLKIRASTAS (*Turdus iliacus*) Neljä havaintoa: 1.—7.12. Jurmo 1—4 yksilöä (S. Cairenius ym.), 8.1. Utö 1m

(J-PP), 14.—17.1. Raisio 1 (JM ym.) ja 15.1. Lauste 1 (J. Saarnio).

KULORASTAS (*Turdus viscivorus*) Ainoa havainto 1.12. yksi Jurmossa (H. Minn, A. Puolasmaa ym.).

MUSTAPÄÄKERTTU (*Sylvia atricapilla*) Itäharjulla 4.2. yksi yksilö (J. Saarnio).

PYRSTÖTIAINEN (*Aegithalos caudatus*) Vain kolme parvea; 3.1. Tu Tortinmäki 7

(J. Saarnio), 6.1. Strömna 5 (PK, VP) ja 13.2. Mathildedal 5 yksilöä (TN).

PÄHKINÄNAKKELI (*Sitta europaea*) Sal Vaisakko 17.2. yksi, ilmeisesti rotuun europaea kuuluva yksilö (JR, KT).

LAPINHARAKKA (*Lanius excubitor*) Havaintoja noin 25 eri yksilöstä (= eri tapaamispaikka). Taulukossa 4 viikottaiset havainnot.

Taulukko 4. Eräiden varpuslintujen viikottaiset määrät TLY:n alueella talvella 1984/1985.

	48	49	50	51	52	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Bom gar	85	69	31	8	34	1	33	9	2	5	5	6	24	19	—	—
Tur pil	10	251	425	56	98	49	12	14	—	10	6	—	6	3	3	2
Aeg cau	—	—	—	—	—	—	12	—	—	—	—	5	—	—	—	—
Lan exc	1	2	5	1	4	1	3	1	3	1	1	2	2	3	1	—
Stu vul	52	67	10	17	13	11	2	6	—	—	—	—	—	—	—	—
Fri coe	6	17	37	51	40	30	7	15	4	11	6	7	3	4	5	4
mon	40	11	7	33	39	41	82	29	7	137	6	20	12	11	7	9
Car car	29	56	46	33	42	20	6	19	17	15	17	19	21	1	6	3
spi	1	9	15	22	13	170	90	11	20	1	65	—	8	—	1	1
can	4	30	51	40	49	330	—	52	29	51	1	2	—	—	11	—
ris	3	9	—	21	3	26	15	18	2	5	12	—	—	—	1	—
mea	2150	1300	800	950	1550	1600	900	1150	1150	1500	550	180	190	250	230	40
Lox cur	—	—	—	—	—	12	—	—	—	—	5	6	2	—	—	—
pyt	—	—	—	3	—	5	—	—	—	5	—	11	16	4	1	—
sp	—	6	20	—	—	—	—	—	—	1	—	3	3	1	5	1
Ple niv	3	3	4	20	24	—	1	—	—	5	—	—	—	—	—	—
Emb sch	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	2	1

HARAKKA (*Pica pica*) Talven suurin keräntymä: 64 pitkäpyrstöä 20.2. minkitarhan liepeillä Mer Taattinen (JHe).

PÄHKINÄHAKKI (*Nucifraga caryocatactes*) Viisi havaintoa kuudesta yksilöstä; 25.12. Kor Bonäs (JHe), 1.1. Kustavi (tieto/HK1), tammikuun aikana Tu Kähäri (Y. Laitinen), 17.1.—23.2. Kaa Ravattula (TM ym.) ja 16.2. 2 Nau Bredviken (TN).

NAAKKA (*Corvus monedula*) Topinojan lähipeltoilla 15.12. noin 1000 yksilön porukka (JH. VP).

MUSTAVARIS (*Corvus frugilegus*) Raisiossa noin 25 talvehtijaa — mm. vielä 2.2. 20 yksilöä Ristimäen kartanon liepeillä (monet). Muualta yhteensä noin 15 eri lintua 1—4 linnun porukoina.

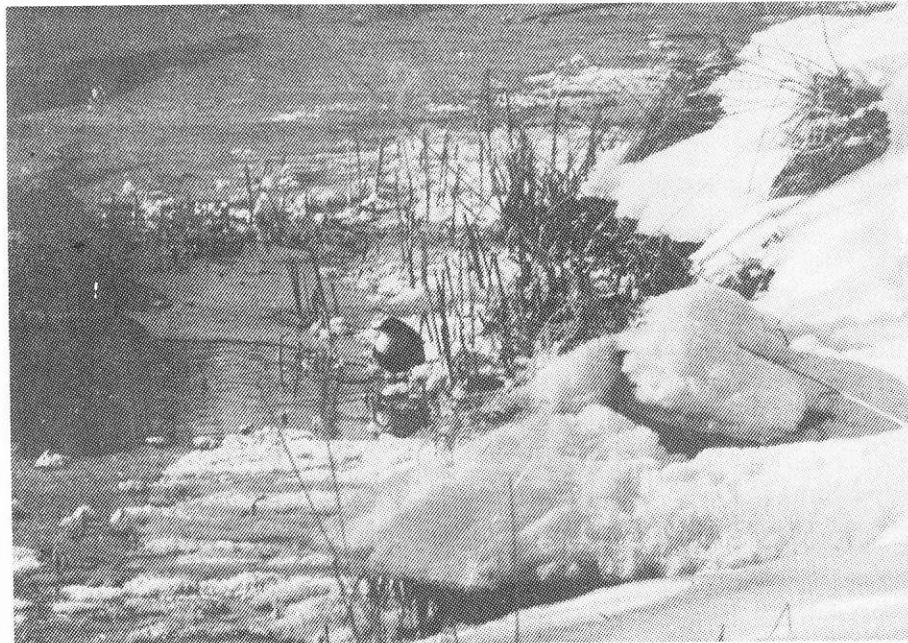
KORPPI (*Corvus corax*) Ei suuria keräntymiä. Mainittakoon 1.1. 10 yksilöä Sä Niksaari (KT).

KOTTARAINEN (*Sturnus vulgaris*) Suurimmat parvet 2.12. 30 Paraisilla (JHe) ja 6.12. 26 Uudessakaupungissa (PA).

PIKKUVARPUNEN (*Passer montanus*) Havainnot kahdelta taholta; 3.1. Naantalin satamassa 1 (J. Saarnio) ja 9.—26.2. Par Hessund 1—2 yksilöä (ML).

PEIPPO (*Fringilla coelebs*) Suurimmat keräntymät 15.12. 20 Tu Yo-kylä (JH, VP) ja 23.12. 20 Mer Sannainen (VM).

JÄRRIFEIPPO (*Fringilla montifringilla*) Suurimmat keräntymät: 29.1. 100 lähes puhtaana parvena Ry Leikkistenjärvi (OS) ja 10.1. 80 peippolintujen sekaparvessa Nou Valpperi (HP).

Koskikarapuron tunnelmaa. Kuva Seppo Rytönen.

VIHERPEIPPO (*Carduelis chloris*) Halikonlahdella vuodenvaihteessa noin 2000 linnun porukka (TN, MS, ym.).

TIKLI (*Carduelis carduelis*) Suurimmat parvet: 12.12. 45 Topinoja (TN), 8.12. 30 Salo (JR) ja 17.12. 30 Yo-kylä (KS).

VIHERVARPUNEN (*Carduelis spinus*) Ruissalon Santalassa 1.1. 100 (HKI) ja Hirvensalossa 13.1. 70 (HKI) linnun parvet. Muutoin havaintoja niukanlaisesti.

HEMPPO (*Carduelis cannabina*) Halikonlahdella 31.12. 300 yksilön jättikeräntymä (TN).

VUORIHEMPPO (*Carduelis flavirostris*) Talven ajalta havaintoja yhteensä 42 yksilöstä. Halikonlahdella enimmillään vuodenvaihteessa 20 lintua (monet).

URPIAINEN (*Carduelis flammea*) Muutamia suuria parvia. 1.12. Ruissalossa 1000 (JHe, RL), 31.12. Halikonlahdella 1100 (MS) ja vielä 21.1. samalla paikalla 1000 linnun porukka (HKI).

TAVIOKUURNA (*Pinicola enucleator*) Kaksi havaintoa: 13.12. 3 Lauste (J. Saarnio) ja 30.12. 10 Kaa Vaarniemi (PK, JN).

NOKKAVARPUNEN (*Coccothraustes coccothraustes*) Itäharjulla 4.1.—4.3. enimmillään 3 yksilöä (J. Saarnio, MV ym.).

PULMUNEN (*Plectrophenax nivalis*) Jurmossa joulukuussa enimmillään 22 yksilöä. Muualta vain neljä havaintoa 8 yksilöstä.

KELTASIRKKU (*Emberiza citrinella*) Suurimmat rypsipelloilta tavatut porukat: 15.12. 450 Yo-kylä lähipellot (JH, VP), 1.1. 400 Naa Käkölä (TM) ja 2.3. 400 Paattinen (JK, J. Sillanpää).

PAJUSIRKKU (*Emberiza schoeniclus*) Vain kuusi havaintoa 1—2 linnusta.

Kirjallisuutta

MISSONEN, T. 1984: Harvalukuiset ja satunnaiset talvehtijat. —Ukuli 15 (1): 12—19.

MISSONEN, T. 1985: Lintutalvi 1983—1984 Varsinais-Suomessa. —Ukuli 16 (1): 5—14.

SAARI, L. 1985: Talvella havaitut kahlaajat Varsinais-Suomessa. —Ukuli 16 (1): 15—17.

Turun aluerariteetikomitean raportti vuoden 1984 havainnoista

Tapani Numminen

Turun ARK:n neljäs vuosiraportti noudattaa pääosin samoja, jo tutuiksi tulleita uomia. Suurin poikkeus on tehty havainnoitsijoiden ilmoittamisen kohdalla, sillä nimet on julkaistu lyhentämättöminä. Havainnon ilmoittaneen nimi on pyritty sijoittamaan ensimmäiseksi ja muut aakkoselliseen järjestykseen, mikäli havainnoitsijoita on ollut neljä tai vähemmän. Viime vuoden tapaan julkaistaan RK-tasolta myös hylätyt havainnot.

Muutoksia RK:n lajistaan ja ARK:n kokoonpanoon

Rariteetikomitea on poistanut tarkistettavien lajien listalta seuraavat lajit: jääkuikka, kiljuhanhi, kyhmyhaahka, rantakurvi, leveäpyrstökihu, pikkukajava, lapinuunilintu sekä pikku- ja kultasirkku.

Muutos astuu voimaan 1.1.1986. Asiaa tarkemmin Lintumiehen numerossa 1/1986. ARK:n uudistettu lajilista julkaistetaan myöhemmin.

ARK:n varajäsennydestä ovat luopuneet ”perustajajäsenet” Rurik Baarman ja Olli Tenovu.

Tunnuslukuja

Mennyt vuosi oli huippuharvinaisuuksien osalta varsin antoisa. Uusina lajeina Varsinais-Suomelle hyväksyttiin alppirautiainen, harmaakurkkurastas sekä kultasirkku. Kolmannen kerran tavattiin jalohaikara, punapäänarsku, pikkuhuitti, alaskansirri, vuorivästäräkki sekä punakottarainen.

ARK:lle on annettu lausunto 58 havainnosta (vuonna 1981 47 kpl, 1982 49 kpl ja 1983 30) ja ARK:n alaisia ilmoituksia on tarkastettu 85 (1981 74 kpl, 1982 98 kpl ja 1983 128 kpl).

Artikkelissa käytetyt lyhenteet

Havaintokunnat on merkitty kolmella alkukirjaimella. Lintujen iät on pyritty ilmoittamaan rengastajien käyttämän EURING-järjestelmän mukaisesti: 1kv = samana kalenterivuonna, +1kv = ennen kuluva kalenterivuotta, 2kv = edellisenä kalenterivuonna syntynyt jne.

Muita käytettyjä lyhenteitä ovat: k = koiras, n = naaras, juv = nuori, ad = vanha, jp = juhlapukuinen, tp = talvipukuinen, p = paikallinen, m = muuttava mutta muuttosuunta ei ole

tiedossa (muuten mainittu esim. S = etelään) sekä r = rengastettu.

Luvun lajinimien jäljessä kertovat taapaamiskertojen lukumäärän Varsinais-Suomessa siten, että ensimmäinen luku ilmoittaa RK:n hyväksymien havaintojen (ei siis yksilöiden) lukumäärän vuoden 1983 loppuun ja jälkimmäinen vuoden 1984 aikana.

RK:n hyväksymät havainnot

JÄÄKUIKKA *Gavia adamsii* (?), 1) 29.4. Kor, Jurmo jp (Petteri Sirva ym.).

ARK ei tarkista havaintoja juhlapukuisista yksilöistä ajalta 1.5.—15.6.

JALOHAIKARA *Egretta alba* (2, 1) 30.5. Kor, Jurmo (Jari Helstola ym.).

Kolmas havainto Varsinais-Suomesta. Edelliset vuosilta 1972 ja 1983. Suomessa jalohaikara on tavattu 24 kertaa.

LYHYTNOKKAHANHI *Anser brachyhynchus* (10, 1) 15.4. Mie, Mynälahti (Hannu Klemola, Pekka Alho, Jyrki Matikainen).

INTIANHANHI *Anser indicus* (2, 0) Lajista ei tehty ilmoitusta vuodelta 1984, miksi?

PUNAPÄÄNARSKU *Netta rufina* (2, 1) 31.5. Kor, Jurmo 1k (Olli Vesikko ym.).

TLY:n kolmas havainto. Edelliset: koiras Nauvossa 1969 ja pari Kustavissa 1973.

Unohtivat minut... Kuva Pekka Rautsala.

KYHMYHAAHKA *Somateria spectabilis* (? , 1) 17.4. Kor, Utö 2kv k (Jyrki Matikainen, Jarmo Saarnio).

RK ei tarkista ilmoituksia juhlapukuisista koiraista.

AROSUOHAUKKA *Circus macrorus* (7, 1) 3.6. Kor, Utö 2kv n (Timo Hietanen, Jussi Jauhiainen, Jouni Riihelä, Ari Rivasto).

Edelliset havainnot: Sauvo 1889, Kustavi 1967, Korppoo 1969, 1973 ja 1980, Paimio 1978 sekä Dragsfjärd 1982.

NIITYSUOHAUKKA *Circus pygarcus* (18, 1) 6.6. Kaa, Kuusisto ad k (Jukka Nurmi, Soili Leveelahti).

PUNAJALKAHAUKKA *Falco vespertinus* (? , 1) 23.7. Tur, Ruissalo 2kv k (Pekka Alho, Jarmo Komi).

PIKKUHUITTI *Porzana parva* (2, 1) 19.6. Pyh, Valkama n-ääninen (Juha Kylänpää).

Vasta kolmas havainto TLY:n alueelta. Ensimmäiset kaksi yksilöä tavattiin Paraisilla 1976. Koko maasta pikkuhuitteja ilmoitettiin 19, joukossa mm. ensimmäinen pesintä.

AVOSETTI *Recurvirostra avosetta* (15, 4) 19.4. Kor, Jurmo (Jyrki Matikainen, Jarmo Saarnio). 30.4. Kor, Jurmo (Mika Selin, Jukka Grönlund, Keijo Vesanen, Olli Vesikko). 1.5. Kor, Jurmo 2 (Mika Selin). 4.—9.5. Kor, Jurmo 2 (Mika Selin, Matti Kiiskilä, Heikki Minn, Keijo Vesanen).

Tavattu nyt 19 kertaa alueellamme. Havainnoista 14 on Jurmosta, kaksi Rauvolasta sekä yksi Mietoisista, Raisiosta ja Salosta. Tavattujen yksilöiden kokonaismäärä on nyt 23.

ALASKANSIRRI *Calidris melanotos* (2, 2) 2.—3.5. Tur, Rauvolanlahti (Annika Forsten ym.). 12.9. Kor, Jurmo (Osmo Kivivuori).

Kolmas ja neljäs havainto Varsinais-Suomesta. Edelliset havainnot Raisiosta ja Salosta 1971.

LAMPIVIKLO *Tringa stagnatilis* (13, 2) 26.—27.5. Tur, Ruissalo (Jyrki Norma-

ja, Petri Kangas ym.). 14.7. Salo, Halikonlahti ad (Kalle Toivonen, Petteri Sirva, Mikko Suominen).

Vaikka lampiviklo esiintyi Suomessa ennätysmäisen runsaana (mm. kolme pesintää), laji tavattiin Varsinais-Suomessa ainoastaan kahdesti.

PIKKUKAJAVA *Rissa tridactyla* (? , 5) 29.4. Kor, Lillharun ad (Kari Salonen, Pasi Laaksonen, Tarmo Nurmi, Ari Rivasto). 27.10. Kor, Utö 1kv (Jari Helstola, Ari Rivasto). 4.11. Pyh, Rihtniemi 1kv S (Jari Helstola, Jukka Grönlund, Pasi Laaksonen, Tarmo Nurmi). 15.11. Kor, Aspö 1kv (Tapani Numminen, Annika Forsten, Björn Söderholm). 27.12. Kor, Aspö 1kv (Kalle Toivonen, Mikko Ahti).

Pikkukajavien runsas esiintyminen näkyi myös TLY:n alueella. Suomessa tavatuista n. 60 yksilöstä viisi eksi Varsinais-Suomeen.

MEHIJÄISSYÖJÄ *Merops apiaster* (4, 2) 29.—30.5. Kor, Jurmo 13 (Jari Helstola ym.). 22.—25.7. Kor, Jurmo (Jari Helstola ym.).

Korppoo paransi tuntuvasti asemaansa kamppailtaessa Suomen mehiläissyöjärikkaimmasta kunnasta: Jurmossa laji on nähty kolmasti ja Utössä kerran (Vallassaarilla kolmasti!). Edelliset havainnot on tehty seuraavasti: Korppoo 1979 ja 1980, Kustavi 1980 ja Piikkiö 1981.

VUORIVÄSTÄRÄKKI *Motacilla cinerea* (2, 1) 5.11. Kor, Utö (Ari Rivasto).

Laji tavattiin nyt kolmannen kerran, edelliset havainnot Dragsfjärdistä 1970 ja 1983.

ALPPIRAUTIAINEN *Prunella collaris* (0, 1) 15.—17.5. Kor, Jurmo r (Olli Vesikko ym.).

Rutkasti lentäjä Kyrölän kassaa kartuttanut alppirautiainen on uusi laji Varsinais-Suomelle. Havainto on maastamme kolmas. Edelliset on nähty Lågskärillä 25.5.1978 sekä 29.4.1984.

Tästä huippupinnasta on kuvia Ukulis-sa s. 46 ja 92.

Suomalaisia tähtihetkiä: Paraisten harmaakurkkurastas. Kuva Henry Lehto.

HARMAAKURKKURASTAS *Turdus obscurus* (0, 1) 1.—14.12. Par, Parsby 1kv r (Bertil Blomqvist ym.).

Harmaakurkkurastas tavattiin maastamme nyt toisen kerran. Ensimmäinen tavattiin Kirkkonummen Rönnskärillä 11.—12.6.1978, jolloin kyseessä oli vanha koiras.

HIPPIÄISUUNILINTU *Phylloscopus proregulus* (9, 1) 3.11. Pyh, Rihtniemi (Hannu Klemola).

Koko Suomessa "pro" tavattiin vain neljästi, joista kolme verkosta. TLY:n alueella tavattujen hippiaisuunilintujen kokonaismäärä on nyt 13. Havaintoja pyydystetyistä ei tarkisteta.

KIRJOSIIPUUNILINTU *Phylloscopus inornatus* (18, 3) 25.9. Kor, Jurmo (Matti Nieminen, Henry Ekholm, Hannu Kormanen). 27.9. Kor, Jurmo (Hannu Kormanen). 25.10. Kor, Jurmo r (Ari Rivasto, Jari Helstola, Ari Vienonen).

Laji tavattu nyt 21 kertaa, joista 13 rengastuksen yhteydessä. Havaintoja pyydystetyistä ei tarkisteta.

SEPELSIEPPO *Ficedula albicollis* (? , 3) 1.—2.5. Kor, Utö +2kv k (Kari Salonen, Pasi Laaksonen, Tarmo Nurmi, Ari Rivasto). 26.5. Kor, Jurmo n r (Olli Vesikko, Osmo Kivivuori, Kalle Toivonen). 2.6. Kor, Utö k (Petri Puhtila).

Normaali esiintyminen. Tavattujen yksilöiden kokonaismäärässä olisi selvitettävää.

PUNAKOTTARAINEN *Sturnus roseus* (2, 2) 2.6. Kor, Jurmo (Olli Vesikko ym.). 3.6. Kor, Utö k (Timo Hietanen, Jouni Riihelä).

Puolet Suomessa tavatuista punakottaraisista tavattiin TLY:n alueella. Aikaisemmat kaksi havaintoa: Turku 1845 ja Korppoo 1981.

PIKKUSIRKKU *Emberiza pusilla* (? , 1) 10.11. Nau, Börstö (Risto Saranto, Raimo Heinonen).

KULTASIRKKU *Emberiza aureola* (0, 1) 17.6. Tur, Ävik +2kv k (Rurik Baarman).

Laji jatkaa levittäytymistä n. Havainto on ensimmäinen Varsinais-Suomesta. Laji

poistuu RK:ssä tarkistettavien listalta, ARK tarkistaa havainnot jatkossa.

Havaintoja aikaisemmilta vuosilta

JÄÄKUIKKA *Gavia adamsii* 28.5.1983 Kor, Jurmo 2kv (Jukka Grönlund, Jarmo Komi ym.).

MANDARIINISORSA *Aix galericuta* (1, 0) 21.—22.4.1979 Tur, Ruissalo k (Kari Salonen ym.).

ISO/NUMMIKIRVINEN *Anthus novaeseelandiae/compestris* 7. ja 18.—19.9.1978 Tur, Friskala (Vesa Multala).

MUSTAPÄÄTASKU *Saxicola torquata* (14, 0) 6.—n. 15.7.1981 Myn, Valtola k (Kari Jokila, Tapani Numminen ym.).

Linnusta todettiin maura-rodun tunnuspiirteet.

SEPELSIEPPO *Ficedula albicollis* 8.6.1983 Nau, Seili k (Esa Lehikoinen).

Hylätyt havainnot

LYHYTNOKKAHANHI *Anser brachyrhynchus* 7.10. Uus, Petsamo m.

LUMIHANHI *Anser caerulescens* 8.5. Dra, Taalintehdas 2 ad.

ISOKIRVINEN *Anthus novaeseelandiae* 2.6. Kaa, Rauvola.

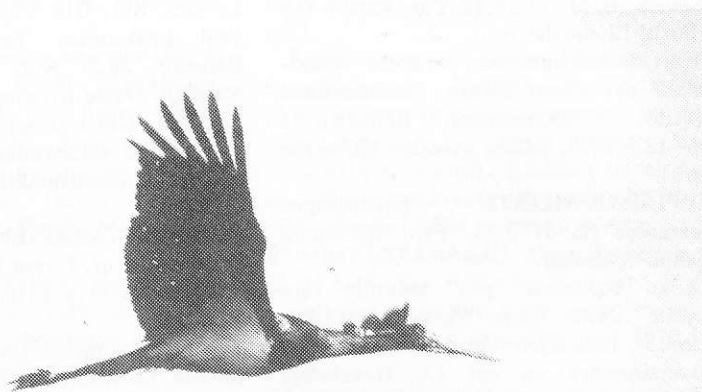
NUMMIKIRVINEN *Anthus campestris* 9.9 Tur, Friskala.

ARK:n hyväksymät havainnot

JÄÄKUIKKA *Gavia adamsii* 7.5. Kor, Örskär jp (Kari Salonen, Pasi Laaksonen, Ari Rivasto).

PIKKU-UIKKU *Tachybaptus ruficollis* 16.2.—24.3. Par, Atun lossi (Jussi Lindström ym.). 5.—6.4. Kem, Strömma (Jarmo Laine, Janne Riihimäki ym.).

MUSTAHAIKARA *Ciconia nigra* 16.8. Tur, Ävik NW (Rurik Baarman). 17.—n. 30.8. Tur, Illoinen 1kv (E. Lehikoinen ym.).

Tämä mustahaikaranuorukainen nosti Illoistenjärven ainakin bongarien suomenkartalle. Kuva Henry Lehto.

PIKKUJOUTSEN *Cygnus columbianus* 28.—29.9. Kor, Jurmo 42 ad — 15 ad (Hannu Kormano). 5.10. Kem, Sjöfax 10 ad 5 juv (Tapani Numminen ym.).

TUNDRAHANHI *Anser albifrons* 1.—5.4. Salo, Halikonlahti (Kalle Toivonen ym.). 23.4. Mie, Mynälahti (Pekka Alho ym.). 8.5. Dra, Bengtskär (Kari Salonen, Pasi Laaksonen, Ari Rivasto). 6.6. Salo, Halikonlahti ad (Janne Riihimäki, Kalle Toivonen, Mikko Suominen).

26.9. Dra, Vänö 55 SW, 2 ad m (Jari Helstola). 26.9. Nau, Ön 2 ad 4 juv (Asko Suoranta, Tapani Loisa). 26.9.—9.10. Kem, Sjöfax 2—110 (Pekka Loivaranta ym.). 6.10. Kor, Jurmo 4 ad (Janne Riihimäki, Mikko Ahti, Kalle Toivonen). 29.10.—22.11. Par, Kirkkomalmi juv (Asko Suoranta, Tapani Loisa, Heikki Hyytinen).

HARMAASORSA *Anas strepera* 16.4. Pai, Paimionlahti pari (Tapani Numminen). 26.—29.4. Kaa, Kuusistonlahti k (Jukka Nurmi, Soili Leveelahti). 1.5. Kus, Rahinranta pari (Jari Helstola). 3.5. Uus, Kukainen 2 k (Juha Kylänpää). 3.5. Mie, Mynälahti k (Hannu Friman, Soili Leveelahti, Jukka Nurmi). 6.5. Salo, Halikonlahti k (Ari Linna ym.). 20.5. Uus, Muntilanaukko k (Asko Suoranta). 31.5.—1.6. Kor, Jurmo k (Hannu Kormano ym.).

Lisäksi hyväksytty vanhempi havainto: 30.5.1982 Ask, Vanhakylä k (Asko Suoranta).

ALLIHAHKA *Polystica stelleri* 5.1. Kor, Jurmo 2kv n ja 2kv (Jyrki Erikäinen, Antti Mikala, Simo Veistola). 4.2. Kor, Jurmo n-pukuinen (Rauno Laine, Vesa Virtanen).

MUUTTOHAUKKA *Falco peregrinus* 9.4. Kor, Jurmo 2kv (Jyrki Matikainen, Jarmo Saarnio). 14.4. Dra, Söderlångvik 2kv (Hannu Klemola ym.). 5.5. Mie, Mynälahti (Leo & Rolf Karlson). 22.9. Tur, Ävik 1kv (Jukka Kivelä). 20.10. Pyh, Rihtniemi (Jarmo Komi, Jukka Sillanpää). **VIIRIÄINEN** *Coturnix coturnix* 23.5.

Kor, Utö (Ari Rivasto).

HEINÄKURPPA *Gallinago media* 6.—7.9. Tur, Ävik (Jukka Kivelä, Arto Laine, Ari Uotila). 7.—8.9. Tur, "Shell" (Jarmo Komi, Jarmo Saarnio, Simo Veistola). 11.9. Rai, Raisionlahti (Jussi Lindström). 20.—21.9. Tur, Orikedon lumenkaatopaikka (Jukka Kivelä ym.). 26.9. Tur, Pihlajaniemi (Hannu Klemola). 28.9. Kem, Sjöfax (Pekka Loivaranta, Markku Harmanen). 29.9. Mie, Mynälahti (Ari Linna, Heikki Nurmi). 30.9.—4.10. Dra, Vänö r (Jari Helstola, Kari Tuominen, Juhani Virtanen).

ISOLOKKI *Larus hyperboreus* 2.—8.1. Tur, Aurajoki 4kv (Matti Eloranta ym.). 7.1. Kem, Strömma ad (Hannu Klemola, Lauri Salola, Jukka Sillanpää). 9.1. Kor, Jurmo 2kv (Jyrki Erikäinen, Antti Mikala). 13.1. Salo, Halikonlahti 2kv (Pekka Loivaranta). 9.2. Sär, Nixor (Kalevi Koskinen). 5.12. Dra, Sandskär 1kv (Jari Helstola). 28.12. Naa, Satama 1kv (Hannu Klemola, Tom Lindbom, Juha Nurmi).

SELKÄLOKKI *Larus fuscus* 7.2. Kor, Jurmo ad (Rauno Laine, Vesa Virtanen).

PIKKUTHIRA *Sterna albifrons* 20.5. Mie, Kuustonniemi (Jukka Sillanpää).

ETELÄNKIISLA *Uria aalge* 29.4. Kor, Utö 1p ja 1 NW (Kari Salonen ym.). 30.4. Kor, Utö 1p ja 1 S (Kari Salonen ym.). 8.5. Dra, Bengtskär (Kari Salonen, Pasi Laaksonen, Ari Rivasto).

VI—VII Kor, Ulkosaaristo (Ari Rivasto). 31.7. Kor, Ulkosaaristo SW (Ari Rivasto).

10.—11.11. Kor, Jurmo (Jarmo Laine ym.). 30.12. Kor, Utö tp (Ari Rivasto).

10.11. Jurmossa nähty lintu oli öljyn tahrима. Ilmeisesti sama yksilö löytyi 11.11. Perin kalaverkosta kuolleena. Linnun jalassa oli tanskalainen rengas, joka oli käytetty poikaslintuun 2.7.1984.

LAPINPÖLLÖ *Strix nebulosa* Lapinpöllön esiintymisestä on laadittu erillinen artikkeli. Siinä esitetyt havainnot ovat kaikki ARK:n hyväksymiä.

MUSTALEPPÄLINTU *Phoenicurus ochu-ros* 7.4. Kor, Utö 2 n-pukuista (Jari Helstola ym.). 7.—8.4. Kor, Utö k (Jari Helstola ym.). 21.4. Kor, Jurmo 2kv n r (Olli Vesikko, Jarmo Saarnio). 27.—28.4. Kor, Utö k (Jari Helstola ym.). 10.5. Kor, Jurmo n-pukuinen (Olli Vesikko, Keijo Vesanen). 14.5. Kor, Jurmo n-pukuinen (Olli Vesikko).

KELTAHEMPPO *Serinus serinus* 1.—2.5. Kor, Jurmo n (Olli Vesikko ym.). 10.5. Tur, Nummenmäki k (Veikko Rinne ym.). 28.6. Nau, Nötö k (Kalevi Hiironniemi,

Tuula Tiainen).

TUNDRAURPIAINEN *Carduelis hornemanni* 9.2. Salo, Ollikkala k (Janne Riihimäki). 28.10. Salo, Halikonlahti (Tapani Numminen). 3.11. Kus, Kirkonkylä 3 (Jari Helstola, Pasi Laaksonen, Tarmo Nurmi). 19.11. Tur, Länsilaituri 3 (Hannu Klemola). 1.12. Tur, Länsilaituri (Hannu Kormano). 16.12. Salo, Halikonlahti (Jyrki Normaja ym.). 31.12. alkaen Salo, Halikonlahti 5 (Janne Riihimäki, Jukka Nurmi).

Lapinpöllön vaellukset Varsinais-Suomeen 1980—luvun alussa

Hannu Klemola

Johdanto

Artikkelin tarkoituksena on valottaa kevättalven 1981 ja 1984 lapinpöllövaellusta Varsinais-Suomessa. Aineistona on käytetty sekä ARK:n hyväksymiä kaavakkeilla ilmoitettuja havaintoja että lähinnä Antti Karlinin kautta kerättyjä maallikkohavaintoja, joista epämääräisimmät mahdolliset viirupöllöt tms. on karsittu. Lapinpöllöistä saatuja maallikkohavaintoja on pidettävä pääpiirteissään luotettavina, onhan laji vaelluksilla varsin rohkea ja näkyvä, eikä varma määrittyskään liene maallikolle ylivoimainen ponnistus. Aineiston heterogeisuus tulee näkyville lähinnä havaintoaikojen suhteen, sillä lähes poikkeuksetta maallikoilta saadut havainnot ovat kuukauden tai parin tarkkuudella ilmoitettuja. Joitakin huomioita on silti tehtävissä ”kirjavastakin” aineistosta. Maallikkohavaintojen julkaisemiselle on satu korkeamman auktoriteetin eli ARK:n siunaus. Se käsitteli kaikki lapinpöllöhavainnot taannoisessa kokouksessaan.

Yllätysvaellus...

Vuoden 1981 kevättalven lapinpöllöhavaintoja kertyi 16:sta yksilöstä. Mellilästä on ilmoitettu havainto jo vuoden 1980 puolelta, mutta havaintoaika on äärimmäisen epämääräinen. Ensimmäiset tarkemmin ajallisesti paikannettavat havainnot tulevat yksittäisistä pöllöistä helmi-maaliskuun taitteesta Mellilästä ja Halikosta. Maaliskuussa löytyi kaksi kuollutta pöllöä (Loimaa ja Vehmaa), mikä kertoo joko surkeasta ravintotilanteesta tai surkeasta saalistustaidosta. Maliskuun aikana nähtiin 7 lintua alueemme lounaisosan kunnissa (Dragsfjärd, Lieto, Nousiainen, Särkisalo, Mietoinen, Perniö ja Paimion Kyysilä). Huhtikuulta on vielä kaksi havaintoa: 15.4. Paimio Pappila ja 18.4. Lemu Tenhola. Vielä 13.-16.5. viivytelti loppukevään vehreydessä Askaisen Louhisaaressa pöllö tai kaksi.

...ja toinen

Seuraava, yllätyksellinen nopeasti edellisen vaelluksen jälkeen tullut lapinpöllökevättalvi koettiin jo 1984. Tähän invaa-

sioon osallistui 18 yksilöä. Vaellus alkoi huomattavan paljon aikaisemmin verrattuna edelliseen, joka alkoi vasta helmi-maaliskuun vaihteessa. Historiallisen ankaralla talvella lienee tähän osallisuutensa

Ensimmäinen pöllö ilmestyi jo 21.1. Auran Isoniitylle ja heti perään Turun Varissuolle (lintu tosin menehtyi myöhemmin). Helmikuun ennätyspakkasten aikana turpahuurteiset havainnoitsijat kirjasiivat ylös peräti 12 lintua, joista peräti 3 lintua löytyi kuolleena tai ne menehtyivät myöhemmin. Havainnot keskittyivät jälleen lounaiskuntiin: Taivassalo Rouhu, Salo, Turku Hirvensalo (2), Ruissalo (3) ja Uittamo (2), Karuna Voilahti, Kaarina Kuusisto ja Perniö. Maaliskuussa vielä 2 lintua Uudessakaupungissa, joista toinen löytyi kuolleena. Viimeinen havainto koskee 16.4. Salon Paukkulassa oravaa popsintua hurjimusta. Lisäksi Kustavin Lypertössä nähtiin talven aikana yksi lintu, josta tiettävästi on olemassa tarkempaakin dokumenttia.

Mieleen muistunutta

Vaelluksillaan linnut hakeutuvat usein pienille metsiä pirstoville niityille tai taimikoille. Tolpanokalla istuva lintu on silmäänpiستävä näky, mutta esim. koivussa istuva pöllö saattaa olla suojavärinsä ansiosta yllättävänkin vaikea havaita.

Kahlaajien esiintymisestä Rymättylän Aaslalla loka-maaliskuussa

Lennart Saari

Johdanto

Aaslan talvilinnustosta on toistaisek-

Nälkiintyneitä kun olivat, pöllöparat, kelpasi niille laboratoriohiiretkin. Vali-tettavasti havainnoista ei selviä kuinka pitkään linnut viipyivät metsästysmaillaan. Ainakin Ruissalon Kuuvan pöllöt näyttäytyivät kuukaudenpäivät, parhaiten aamu- ja iltahämärissä.

Pohdintoja

Talvella 83/84 ensimmäiset pöllöt ilmestyivät Kymenlaaksoon marras-joulukuussa ja suurimmat määrät nähtiin tammi-helmikuussa, maaliskuussa enää muutama lintu (Grönlund 1984). Tringan toimialueella, Uudellamaalla puolestaan vaelluksen alku ajoittuu yksin Varsinais-Suomen kanssa, vaikka huippu siellä olikin vasta maaliskuussa (Niiranen & Haapala 1984) Vaelluksen itä-länsisuuntaus-teoria, jonka jo Grönlund esittää artikkelissaan saa siis vahvistusta Varsinais-Suomen aineistosta. Valtakunnallinen katsaus molemmista vaelluksista olisi varmaan tarpeen laatia.

Kirjallisuutta

GRÖNLUND, S. 1984: Pöllötalvi 1983/84 Kymenlaaksossa. - Lintukymi 6 (2): 49-52.

NIIRANEN, S. & HAAPALA, J. 1984: Lapinpöllö! - Lintumies 19 (2): 84-85.

si julkaistu yhteenvedot joulu- ja tammi-kuulta (SAARI 1983, 1984). Tarkoituk-senani on tulevaisuudessa käsitellä ”tal-vea” mahdollisimman laajasti selvittäessäni talvilinnustossa tapahtuvia muutoksia.

Talvikaudeksi sen laajimmassa merkityksessä luen kylmän vuosipuoliskon loka-kuusta maaliskuuhun.

Kahlaajat ovat talvikuukausina Suomesa varsin harvalukuisia (ks. SAARI 1985). Kuitenkin jotkut lajit voivat norkoilla maastossa melko pitkälle syksyyn, eivätkä kaikki ole vielä häipyneet vuodenvaihteeseen mennessä. Lajien syysmuuttotavoissa saattaa myös tapahtua muutoksia siten, että osa kannasta jää syksyllä viivyttelemään entistä pitempään (vrt. töyhtöhyyppä, HAARTMAN YM. 1963-72). Tällaiset lajit ovat uusia "potentiaalisia" talvilajeja. Kevätmuutto saattaa myös siirtyä varhaisemmaksi, joskaan meillä olosuhteet tuskin muuttuvat kahlaajille niin edullisiksi, että ne voisivat saapua runsaslukuisina jo talvikuukausina. Kuitenkin yksittäisten harhailijoiden mahdollisuus on olemassa. Uudet talvilajit saadaan luultavammin juuri myöhäissyksyn tai varhaiskevään lajeista.

Aineisto ja menetelmät

Aineisto on kerätty siten, että vuosina 1975—84 on jokaisena kuukautena retkeilty maastossa vähintään 14 vrk. Kullekin päivämäärälle on laskettu yhteen eri vuosina havaitut yksilömäärät ja luku on jaettu havaintopäivien (yli 1 tunti retkeilyä) luvulla. Näistä keskiarvoista on laskettu viiden (kuuden) päivän jakson keskiarvo ja hajonta.

Saapumistilastot ovat kuitenkin vertailukelpoisia vuosilta 1967—85, joskin ennen vuotta 1975 alueella retkeiltiin vähemmän tehokkaasti mikä saattaa aiheuttaa tiettyä vääristymää tuloksiin. Havainnot ovat pääasiassa omiani, joskin moni muukin aaslalainen on ilmoittanut havaintojaan. Eriten havaintoja olen saanut isältäni Keijo Saarelta. Lähtötilastot ovat vertailukelpoisia vuosien 1974—84 osalta.

Taulukko 1. Kevään ensihavainnot töyhtöhyyppästä, lehtokurpasta, taivaanvuohesta, kuovista ja metsäviklostä Aaslalla vuosina 1967—85.

	Van van	Scorus	Gal gal	Num arq	Tri och
1967	20.3.	28.3.	13.4.	16.4.	—
1968	21.3.	31.3.	12.4.	18.4.	15.4.
1969	7.4.	9.4.	21.4.	17.4.	1.5.
1970	14.4.	27.4.	29.4.	19.4.	30.4.
1971	4.4.	8.4.	10.4.	15.4.	9.4.
1972	28.3.	3.4.	20.4.	14.4.	—
1973	26.3.	29.3.	16.4.	15.4.	19.4.
1974	22.3.	30.3.	9.4.	9.4.	28.4.
1975	23.3.	31.3.	9.4.	16.4.	21.4.
1976	29.3.	3.4.	9.4.	11.4.	13.4.
1977	17.3.	24.3.	18.4.	15.4.	23.4.
1978	11.3.	28.3.	11.4.	18.4.	21.4.
1979	29.3.	10.4.	12.4.	19.4.	1.5.
1980	29.3.	10.4.	7.4.	4.4.	6.4.
1981	22.3.	5.4.	8.4.	9.4.	11.4.
1982	17.3.	27.3.	31.3.	15.4.	16.4.
1983	22.3.	4.4.	8.4.	16.4.	27.4.
1984	29.3.	7.4.	10.4.	13.4.	12.4.
1985	25.3.	9.4.	16.4.	16.4.	16.4.
keskiarvo	26.3.	4.4.	12.4.	14.4.	19.4.
S.E.	± 7.9	± 7.7	± 6.4	± 3.8	± 8.0
medi-aani	25.3.	3.4.	11.4.	15.4.	19.4.
vuosia	19	19	19	19	17

Lajeittainen katsaus

KAPUSTARINTA (*Pluvialis apricaria*). Havaittu ainoastaan yhtenä vuonna. Todennäköisesti sama nuori lintu nähtiin viidesti 2.—21.10.1981 välisenä aikana.

TÖYHTÖHYYPÄ (*Vanellus vanellus*). Lokakuussa laji on harvinaisuus, tiedosani on vain kaksi havaintoa: 5.10.1982 2 hyyppää ja 9.10.1982 yksinäinen lintu. Marras-helmikuulta ei lajista ole havaintoja. Sen sijaan maaliskuussa töyhtöhyyppä on Aaslan runsaslukuisin kahlaaja. Vuosien 1967-85 aineiston perusteella töyhtöhyyppä saapuu keskimäärin 26.3. (mediaani 25.3.); ääripäivämäärät ovat 11.3. ja 14.4. (taulukko 1). Lähikunnissa (tai Rymättylässä Aaslan ulkopuolella) laji todettiin viitenä vuonna nuottamiesten toimesta varhaisemmin kuin Aaslalla: 3.4.1969 Houtskari, 11.3.1977 Nauvo; 27.3.1979 Rymättylä; 17.3.1981 ja 16.3.1982 Korppoo.

Töyhtöhyyppä on huomiota herättävä ja helposti tunnistettava lintu, joten saapumistilasto lienee tämän tutkimuksen lajeista luotettavin. Vuosina 1975—84 on hyyppiä todettu maaliskuussa seuraavasti (luvut osoittavat kokonaisyksilömäärän sekä keskiarvon retkipäivää kohti):

	yks.	Keskim. + S.E.
1.-5.3.	—	—
6.-10.3.	—	—
11.-15.3.	1	0.02 ± 0.04
16.-20.3.	60	2.66 ± 3.71
21.-25.3.	421	11.52 ± 9.97
26.-31.3.	390	6.57 ± 5.29
	872	

Töyhtöhyyppä runsastuu selvästi maaliskuun viimeisellä kolmanneksella. Suurin maaliskuun päiväsumma oli 23.3.1981, jolloin kirjattiin muistiin 112 hyyppää.

Tyypillisenä säämuuttajana töyhtöhyyppä havaintomäärät maaliskuussa vaihtelevat eri vuosina. Vuonna 1981 kevät

tuli kohisten maaliskuun lopulla ja tämä näkyi selvästi havaittujen hyyppien lukumäärissä. Kylmänä keväänä 1979 hyyppät sensijaan olivat Aaslalla varsin vähälukuisia. Vuosien 1975—84 yhteismäärät luotellaan seuraavassa:

1975	89
1976	24
1977	74
1978	79
1979	2
1980	92
1981	376
1982	33
1983	93
1984	10
yht.	872

Myöhäisenä keväänä 1985 hyyppiä ilmoitettiin maaliskuulta yhteensä vähintään 13 yks., joskaan en itse onnistunut lajia havaitsemaan.

METSÄVIKLO (*Tringa ochropus*) Lajia ei ole todettu loka-maaliskuussa Aaslalla, sen sijaan kerran aivan Aaslan lähituntumassa. Poikkeuksellisen varhainen yksilö nähtiin lentävän Nauvon Stynholmissa Aaslan suuntaan 22.3.1981 (Hannu Laakso ym.). Varhaisin Haartmanin ym. (1963—72) tuntuma metsäviklohavainto on tehty 29.3., joten saapumisennätys parani viikolla.

Aaslalla kevään ensimmäiset metsäviklohavainnot on tehty 6.4. ja 1.5. välisenä aikana, keskimäärin 19.4. (taulukko 1). Metsäviklo ei keväällä ole kovin huomiota herättävä laji, joten saapumisajat ovat muita tässä katsauksessa käsiteltyjä lajeja epäluotettavammat. Mainittakoon myös, että varhainen yksilö todettiin Nauvon Innamossa 3.4.1969 (Kaj Saari).

KUOVI (*Numenius arquata*) Aaslalta ei ole havaintoja loka-maaliskuulta. Rymättylän Kirveenraumalla sen sijaan havaittiin lentävä lintu lähietäisyydeltä 31.3.1985 (Ari Laakso & Veikko Leinonen). Havainto oli yllättävän varhainen

huomioonottaen kevään kylmyyden.

Aaslalle kuovi saapui varsin täsmällisesti huhtikuun puolessavälissä: 4.4.—14.4.—19.4. (taulukko 1). Laji on keväällä huomiotaherättävä ja saapumistilasto kuvanee hyvin muuton alkua.

LEHTOKURPPA (*Scolopax rusticola*) Syksyllä lehtokurppa on verrattain runsaslukuinen marraskuun alkupäiviin saakka, jonka jälkeen yksilömäärät vähenevät selvästi. Kuitenkin voi lehtokurpan havaita silloin tällöin vielä marraskuun lopussakin (taulukko 2). Loppusyksyn kylmänpurkausten myötä näyttää lehtokurppia saapuvan Aaslalle — tämä todettiin selvimmän syksyllä 1984. Viimeiset lehtokurpat nähdään keskimäärin 4.11.; vaihteluväli on 16.10.—28.11. (taulukko 3).

Talvikukausilta tunnetaan kolme havaintoa:

27.12.1977	1 yks.
15.12.1982	1 yks.
19.12.1984	1 yks.

Keväällä lehtokurppa saapuu maaliskuussa, keskimäärin 4.4. (taulukko 1). Varhaisin lehtokurppa on todettu 24.3.1977, myöhäisin ensihavainto tehtiin 27.4. Varsinaisella tutkimusjaksolla 1975—84 on lehtokurppa havaittu maaliskuussa seuraavasti:

Taulukko 2. Lehtokurppa- ja taivaanvuohihavaintojen jakaantuminen viiden (kuuden) päivän jaksolle Aaslalla loka—marraskuussa 1975—84.

	Sco rus		Gal gal	
	yks.	Keskim.±S.E.	yks.	Keskim.±S.E.
1.—5.10.	18	0.44±0.17	28	0.68±0.28
6.—10.10.	22	0.58±0.30	42	1.10±0.35
11.—15.10.	15	0.36±0.15	23	0.62±0.62
16.—20.10.	12	0.38±0.15	2	0.08±0.18
21.—25.10.	12	0.30±0.41	9	0.28±0.27
26.—31.10.	10	0.30±0.40	7	0.15±0.15
1.—5.11.	9	0.26±0.21	7	0.20±0.35
6.—10.11.	7	0.10±0.12	5	0.14±0.11
11.—15.11.	2	0.04±0.05	—	—
16.—20.11.	3	0.06±0.05	—	—
21.—25.11.	2	0.06±0.13	—	—
—	—	—	—	—
26.—30.11.	3	0.16±0.23	—	—
	115		123	

1975	31.3.	1Ä
1977	24.3.	1 yks.
1978	28.3.	1 yks.
1982	27.3.	1Ä (mahd. myös jo 26.3.); 28. ja 31.3. 1 yks.

Soidinlento saattaa siis alkaa maaliskuussa. Ensimmäiset lehtokurpat hakeutuvat etelärinteiden pälvipaikoille, josta lajin löytää määrätietoisella hakemisella.

TAIVAANVUOHI (*Gallinago gallinago*) Taivaanvuohi on lokakuun puoleenväliin asti verrattain yleinen, keskimäärin lehtokurppaa runsaslukuisempi, mutta tämän jälkeen havaintomäärät putoavat (taulukko 2). Marraskuulta havaintoja on selvästi vähemmän kuin lehtokurpasta (taulukko 4). Vuosina 1975—84 taivaanvuohesta tehtiin myöhäisin syyshavainto 10.11., sensijaan vuonna 1974 viimeinen todettiin niinkin myöhään kuin 17.11. (taulukko 3).

Taulukko 3. Syksyn viimeiset havainnot lehtokurpasta ja taivaanvuohesta Aaslalla vuosina 1974—84.

	Sco rus	Gal gal
1974	2.11.	17.11.
1975	21.10.	31.10.
1976	17.10.	10.10.
1977	19.11.	29.10.
1978	23.11.	22.10.
1979	26.11.	1.11.
1980	21.10.	12.10.
1981	21.10.	8.11.
1982	16.10.	31.10.
1983	8.11.	3.11.
1984	28.11.	10.11.
Keskiarvo	4.11.	30.10.
S.E.	±17.1	±11.6
Mediaani	2.11.	31.10.
vuosia	11	11

Taulukko 4. Havaitut lehtokurpat ja taivaanvuohet Aaslalla loka—marraskuussa vuosina 1975—84.

	Sco rus	Gal gal
	X XI yht.	X XI yht.
1975	2+0 = 2	3+0 = 3
1976	9+0 = 9	4+0 = 4
1977	6+6 = 12	7+0 = 7
1978	29+3 = 32	25+0 = 25
1979	11+7 = 18	3+2 = 5
1980	4+0 = 4	20+0 = 20
1981	7+0 = 7	17+6 = 23
1982	4+0 = 4	9+0 = 9
1983	13+4 = 17	7+1 = 8
1984	4+6 = 10	16+3 = 19
	89+26 = 115	111+12 = 123

Keväältä on tiedossani vain yksi maaliskuinen havainto: 31.3.1982 1 "pukki". Kevään ensimmäinen on todettu keskimäärin 12.4., ääriarvot 31.3.—29.4. Keväällä taivaanvuohi esiintyy sulaojen varsilla.

HEINÄKURPPA (*Gallinago media*) Laji on havaittu Aaslalla ainoastaan kerran: 6.10.1981 lähti yksinäinen lintu lehtoon tulvaniityltä. Havainto on ARK:n hyväksymä.

JÄNKÄKURPPA (*Lymnocyptes minimus*) Tästä taitavasta piileskelijästä on loka—kuulta tiedossani kaksi havaintoa: 1.10.1975 ja 10.10.1978 nähtiin yksinäinen lintu.

Pohdintaa

Kaikki maassamme todetut varsinaiset kurpat on myös havaittu Aaslalla kylmän vuosisuoliskon aikana. Ravintoa on saatavilla maan jäätymiseen asti. Tulvaniityillä etupäässä esiintyvä taivaanvuohi joutuu väistymään ennen lehtokurppaa, koska maa jäätyy rannoilla ennen kuin metsissä. Lehtokurpan voi löytää metsästä vaikka maassa on jo lunta. Lehtokurppa oleskelee tällöin mielellään kosteahkossa metsässä, jossa joko lähteensilmä tai valuva vesi pitää maan sulana. Jänkäkurppa on varsin vaikeasti havaittava laji eikä sen talvehtimiselle edullisia avo-ojia ole alueella mainittavasti, joten havainnot ovat jääneet vähiin. Heinäkurppa on harvinaisuus eikä kovin suuria havaintomääriä ole odotettavissakaan.

Keväällä lehtokurpalle kelvolliset elinympäristöt, harvapäiset etelärinteet, vapautuvat lumesta ennen kuin taivaanvuohelle sopivat ojat ja ojanpenkat, joten keskimääräisesti 8 vrk:ta varhaisempi saapumisaika selittyy tällä. Kuitenkin varhaiskevään olosuhteet ovat kurpille huonommat kuin loppusyksyn.

Kurmitsoista on harvoja loppusyksyn havaintoja. Töyhtöhyppä on nykyään lokakuussa yleinen monin paikoin maassamme (ks. HAARTMAN YM: 1963—72),

mutta tämä tapa ei ole levinnyt Aaslalle saakka. Erilaisesta ravinnon saatavuudesta pelloilla voi olla kysymys. Sen sijaan varhaiskevällä töyhtöhyppä on yleinen. Ensimmäiset voivat ilmaantua hyvin lumiseen maisemaan, paljon ankeampaan kuin se josta linnut lähtivät. Kynnöspellit vapautuvat ensiksi lumesta ja tämä mahdollistaa sen, että töyhtöhyppä on kevään kahlaajista varhaisin. Kapustarinnasta on havainto ainoastaan yhdeltä syksyltä.

Kuovi ja metsäviklo muuttavat jo varhain syksyllä eikä havaintoja ole lokamarraskuussa tehty. Sen sijaan kummatkin lajista on todettu yksinäinen harhailija Aaslan lähiympäristössä maaliskuussa. Kuovi on niittyjen lintu ja nämä vapautuvat lumipeitteestään kynnöspelloja myöhemmin. Tämä lienee syynä siihen että laji saapuu töyhtöhyppää huomattavasti myöhemmin.

Yhteenvetona voidaan todeta, että lajit saapuvat siinä järjestyksessä kuin sovelias elinympäristö vapautuu lumesta: kynnöspellit (töyhtöhyppä), metsän etelärinteet (lehtokurppa), ojat (taivaanvuohi), niityt (kuovi) ja rantaniityt (metsäviklo). Syksyllä kurpat viivyttävät niin pitkään kuin olosuhteet sen sallivat, sen sijaan muut lajit lähtevät näennäisesti ennenkuin on "pakko".

Summary: Observations on waders on Aasla in October-March

All wader observations made on Aasla, an island in the SW archipelago of Finland, in October-March are summarized. Table 1 summarizes arrival dates for five species (*Vanellus vanellus*, *Scolopax rusticola*, *Gallinago gallinago*, *Numenius arquata* and *Tringa ochropus*) in 1967—85. Table 2 shows the distribution of *S. rusticola* and *G. gallinago* observations in October-November and Table 3 last observations in autumn for the same

Talvella ovat tiedossani seuraavat havainnot:

1976—77 21.12.—1.1. 1 (??) yks.
1983 joulukuu
(maallikkohavainto)
taivaanvuohi
kahdesti tod.näk.

species. Table 4 shows the annual variation in numbers of *S. rusticola* and *G. gallinago* observed in October-November.

V. vanellus observations are concentrated to spring. *S. rusticola* and *G. gallinago* to autumn. The different mean arrival dates of the species listed in Table

Flavistinen uuttukyyhky Rymättylässä

Lennart Saari

Pyöräilin Aaslalta edestakaisin Rymättylän kirkolle 30.9.1985. Paluumatkalla hieman Röödlän pohjoispuolella näin suuren kyyhkyparven lennossa peltoaukean yllä. Linnut laskeutuivat sähkölangoille. Kiikaroin parvea arviolta 200—300 metrin etäisyydeltä ja laskin langoilla olevan 86 uuttukyyhkyä. Lisäksi läheisen metsänreunan puissa oli 4 sepekkyyhkyä.

Eräs uuttukyyhkyistä oli huomiotaherättävän vaalea. Perusväri oli vaalean hiekankeltainen, lähinnä turkinkyyhkyvärä muistuttava. Sieltä täältä, esim. poskissa, paistoi läpi aavistuksen verran uuttukyyhkyharmasta. Parvea seurasin klo 15.03—15.08, jolloin linnut lähtivät lentoon ja katosivat luoteeseen.

Seuraavana päivänä, 1.10.1985, näin 10 uuttukyyhkyä istumassa sähkölangoilla Aaslalla Alakylän ja Pulkkanen välisellä peltoaukealla. Yllätyksekseni sama keltainen uuttukyyhky oli parvessa mukana. Havaintoetäisyys oli noin 100 metriä. Lintu oli olemukseltaan ja lentoty-

l are suggested to be dependent on melting of snow in their favoured spring habitats.

Viitteet

HAARTMAN, L. VON, HILDEN, O., LINKOLA, P., SUOMALAINEN, P. & TENOVUO, R. 1963—72: Pohjolan linnut värikuvin. —Helsinki.

SAARI, L. 1983: Aaslan talvilinnut: 1. osa: joulukuu. —Ukuli 14 (3): 24—44.

SAARI, L. 1984: Aaslan talvilinnut, 2. osa: tammikuu. —Ukuli 15 (1): 36—60.

SAARI, L. 1985: Talvella havaitut kahlaajat Varsinais-Suomessa. —Ukuli 16 (1): 15—17.

littää ”täydellinen” uuttukyyhky, ainoastaan perusväri oli keltainen ilman turkinkyyhkyyn valkoisia ja mustia kuvioita. Lajinmäärittämisestä ei minulle jäänyt epäselvyyttä. Linnut olivat näkyvillä klo 11.59—12.00, jolloin ne katosivat lentäen lounaaseen. Havaintopaikkojen etäisyys oli vajaat 10 kilometriä.

Flavismi, keltaisen pigmentin liiallinen esiintyminen höyhenpuvussa, on luonnonvaraisilla linnuilla harvinaista, mutta havaittavissa eräissä kanarialintu- ja undulaattikannoissa (ks. CAMPBELL & LACK (toim.) 1985: A. Dictionary of Birds, ss. 472—474. —Poyser, Carlton.). Uuttukyyhkyssä flavismia ei tietääkseni aiemmin ole todettu.

Summary: A flavistic Stock Dove (*Columba oenas*) in Rymättylä

A case of flavism in *Columba oenas* is described in SW Finland.

Siivettömän ruokin tarina

Timo Vuorisalo

”Kun miehet kiipesivät ylös, he näkivät kaksi siivettömää ruokkia lukemattomien muiden kalliolla olevien lintujen (*Uria troile* ja *Alca torda*) joukossa ja lähtivät heti ajamaan niitä takaa. Linnut eivät yrittäneetkään torjua ahdistajiaan vaan juoksivat heti pakoon korkean kallion alla kaula ojossa ja pienet siivet vähän levällään. Mitään varoitusääniä ne eivät päästäneet paetessaan lyhyin askelin suunnilleen ihmisen kävelyvauhtia. Jon (Brandsson) ajoi kädet levällään toisen linnuista erääseen nurkkaan, jossa hän sai sen kiinni. Sigurdr (Isleffson) ja Ketil ajoivat takaa toista yksilöä ja ensiksi mainittu sai sen kiinni lähellä kallion reunaa, josta oli veteen vain muutaman sylen pudotus. Ketil (Ketilson) palasi sitten viettävälle kalliohylylle, josta linnut olivat lähteneet liikkeelle, ja näki laavan päällä siivettömän ruokin munan. Hän nosti sen ylös, mutta huomattuaan sen rikkinäiseksi pani sen takaisin. Ei tiedetä, oliko paikalla toista munaa. Kaikki tämä tapahtui paljon nopeammin kuin mitä sen kertomiseen on mennyt aikaa.” —A. Newtonin (1861) kuvaus viimeisten tunnettujen siivettömien ruokkien kohtalosta Islannin Eldey-saarella kesäkuun alussa 1844 (lainaus Bengtsonin 1984 artikkelista).

Siivettömän ruokin (*Pinguinus impennis*) surullinen tarina lienee useimmille lukijoille ainakin loppunsa osalta tuttu. Kerrattakoon tässä kuitenkin tapauksen pääpiirteet. Siiveton ruokki oli Pohjois-Atlantin pesimälintu, jonka levinneisyysalue alun perin on saattanut olla suurin piirtein sama kuin suulan. Lajista on tehty paljon luulöytöjä sekä Pohjois-Amerikan itärannikolta, jossa eteläisimmät löydöt ovat Floridasta, että Euroopan länsirannikolta Pohjois-Norjasta Välimeren alueel-

le asti (Gibraltar, Italia), mutta sen varsinainen pesimäalue on voinut olla paljon suppeampi. Kalaparvia seurailevana merilintuna se epäilemättä liikkui hyvin laajalla merialueella myös pesimäseutujensa ulkopuolella.

Siivettömän ruokin pesinnästä Pohjois-Amerikan ja Euroopan mannerrannikoilla ei itse asiassa ole löydetty varmoja todisteita. Lajin kaikki tunnetut pesimäpaikat sijaitsivat pienillä saarilla Pohjois-Amerikan itärannikolla, Islannin edustalla ja Brittein saarten pohjoispuolella. Kirjallisuudessa usein mainittuja pesimäsaaria olivat Funk-saari Newfoundlandin itäpuolella, Geirfuglasker ja Eldey Islannin lounaisrannikolla sekä St. Kilda Skotlannin länsipuolella. Luultavasti siivettömiä ruokkeja pesi ainakin tilapäisesti myös Orkney- ja Shetland-saarilla ja pohjoisempana Färseerilla. Joka tapauksessa lajia nähtiin näillä saariryhmillä säännöllisesti ja eräät färsaarelaiset paikannimet viittaavat siihen, että linnunpyytäjät ovat näissä paikoissa ajaneet siivettömiä ruokkeja maihin pyydystettäväksi (lajin saaminen kiinni vedessä oli nimittäin tunnetusti vaikeaa).

Sven-Axel Bengtsonin (1984) mukaan siivettömän ruokin väheneminen ei tapahtunut äkillisesti, vaan laji oli jo harvinaistunut ja vain paikallisesti runsas eurooppalaisten merenkulkijoiden aloittaessa hävitystyönsä 1500-luvulla. Palaan tämän harvinaistumisen mahdollisiin syihin kirjoituksen lopussa. Joka tapauksessa eurooppalaisten kalastusalusten tulo Newfoundlandin kala-apajille merkitsi lopun alkua siivettömälle ruokille. Jo 1500-luvulla alueella vieraili vuosittain 300—400 länsieurooppalaista kalastusalusta tai muuta laivaa ja tavaksi tuli täydentää seudun lintusaarilla matkan aikana huvenneita muonavarastoja. Surullisenkuu-

luisia ovat alusten käynnit Funk-saarella, joka on noin 800 metrin pituinen ja 400 metrin levyinen laakea graniittikallio Newfoundlandin itäpuolella. Tällä saarella joka edelleenkin on tuhansien suulien ja etelänkiislojen pesimäpaikka, asusti noihin aikoihin suuri siivettömien ruokkien yhdyskunta. Merenkulkijat keräsivät saarelta tuhansittain siivettömiä ruokkeja ja niiden munia ravinnoksi. Yhden ainoan saarella poikenneen retkikunnan tiedetään noin puolessa tunnissa lastanneen kahteen laivaansa neljä tai viisi tonnia kuolleita "pingviinejä", lisäksi miehistö söi tuoreeltaan tuhatkunta lintua. Kun lisäksi tiedetään, että pelkästään vuonna 1578 saarella vieraili 50 englantilaista ja 350 ranskalaista ja espanjalaista laivaa, on selvää, että ruokkiyhdyksen poikastuotto ei voinut korvata näin suuria menetyksiä.

Vastaavaa hävitystä tapahtui pienemässä mittakaavassa muuallakin. Islannissa Reykjanesin niemen edustan saarilla tapettiin vuosina 1813—1844 ainakin 75 siivetöntä ruokkia, vaikka laji oli tuolloin jo kuolemaisillaan sukupuuttoon. Kuitenkin vasta vuonna 1835 muuan tutkija ilmaisi huolestumisensa lajin tulevaisuudesta. Tässä vaiheessa siivettömiä ruokkeja ilmeisesti pesi ainostaan Eldeyn

Siivettömiä ruokkeja A. E. Brehmin teoksesta "Djurens lif" vuodelta 1875. Kuvassa näkyvät jäävuoret ovat hie-man harhaanjohtavia, sillä siivetön ruokki asusti pääasiassa arktisen vyöhykkeen eteläpuolella.

saarella Islannissa; lajin toinen tärkeä pesimäsaari Geirfluglasker oli vajonnut mereen vulkaanisessa mullistuksessa vuonna 1830. Vihdoin vuonna 1844 tapettiin viimeiset Eldey-saaren siivettömät ruokit. Alla olevaan luetteloon on koottu viimeisiä varmuudella dokumentoituja havaintoja siivettömästä ruokista sen aikaisemman esiintymisalueen eri osista.

Iso-Britannia 1760-luvulla
Orkney- ja Shetlandsaaret 1812
St. Kilda 1821 (tapettiin noitana!)
Färsaaret 1828
Irlanti (Waterford Harbour) 1834
Funk-saari 1841
Eldey-saari 2.—5.6.1844

Vuoden 1844 jälkeenkin lajista ilmoitettiin joitakin näköhavaintoja, mutta näitä havaintoja ei pidetty luotettavina. Monet kuitenkin uskovat eversti Drummond-Hayn todella nähneen siivettömän ruokin Newfoundlandin lähellä vuonna 1852. Arvon eversti oli nimittäin tunnettu lintujen tutkija ja hänellä oli tilaisuus tarkkailla lintua kiikarilla, mikä tuohon aikaan oli melkein sensaatiomaista. Raportissaan Drummond-Hay kiinnitti mm. huomiota näkemänsä linnun eroihin amerikanjääkuikkaan nähden, johon siivetön ruokki maastossa usein sekoitettiin.

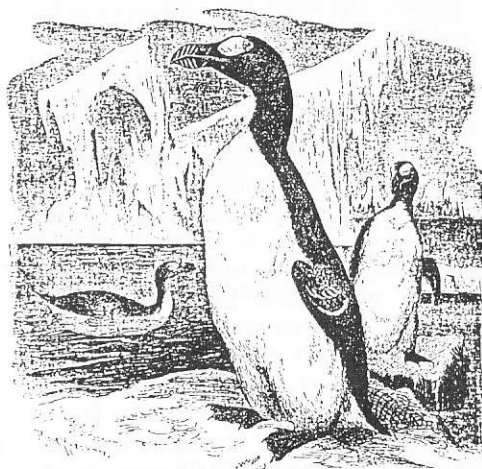

Fig. 268. Geirflugel.

Tällä tavoin siivetön ruokki siis kuoli sukupuuttoon. Yhdenkään luonnontieteilijän ei tiedetä tarkkailleen lajia luonnossa ja tiedot sen elintavoista ovatkin tästä syystä hyvin puutteellisia. Ruotsalainen Bengtson on kuitenkin äskettäin julkaissut The Auk-aikakauslehdessä yhteenvedon siivettömän ruokin ekologiasta säilyneistä harvoista tiedoista. Artikkelissaan hän käyttää hyväkseen myös nykyisistä ruokkilintulajeista julkaistuja tutkimuksia ja arvioi näiden avulla monien siivettömän ruokin elintavoista esitettyjen väitteiden luotettavuutta.

Ennen ekologiaan paneutumista lienee kuitenkin muutama sana siivettömän ruokin ulkonäöstä paikallaan. Se muistutti olemukseltaan paljon pingviinejä, mikä ei olekaan ihme, sillä sana "pingviini" tarkoitti alun perin juuri siivetöntä ruokkia. Pystyasennossa se oli noin 70 senttiä korkea ja aikuisten yksilöiden on arvioitu painaneen noin viisi kiloa. Etäältä selkäpuoli luultavasti näytti yksivärisen mustalta ja vatsapuoli valkoiselta, mutta läheltä saattoi huomata pään sivujen, kurkun ja siipien ruskehtavan värisävyn. Kesäpuvussa molemmilla sukupuolilla oli iso valkoinen laikku silmän ja nokan välissä. Nokka oli iso ja sen sivuilla oli vinottaisuurteita, joiden määrästä saattoi päätellä linnun iän.

Nimestään huolimatta siivettömällä ruokilla toki oli pienet siivet, joita se käytti apuna sukeltaessaan. Se oli kuitenkin täysin lentokyvytön. Maalla siivetön ruokki liikkui hyvin kömpelästi ja oli sellaisena helppo saalis linnunpyytäjille, mutta uimarina ja sukeltajana se oli taitava. Sukelluksissa se saattoi pysytellä kerrallaan useita minutteja. Vedessä sen pyydystäminen oli nopeallekin soutuveneelle hyvin vaikeaa ja tästä syystä vedessä oleskelevat siivettömät ruokit usein ajettiin maihin, jossa ne oli helpompi ottaa kiinni.

Siivetön ruokki käytti ravintonaan ilmeisesti yksinomaan kalaa. Bengtsonin

mukaan monet rakenteen yksityiskohdat, mukaan lukien siipien pienuus, kertovat perusteellisesta erikoistumisesta saaliin takaa-ajoon veden alla. Siivettömän ruokin saalisvalikoimasta ei ole säilynyt tarkkoja kirjallisia tietoja, mutta Funk-saaren jätekerrostumista on siivettömän ruokin luiden joukosta löytynyt monien kalalajien tunnistettavia jäännöksiä. Sikäli kuin nämä jäännökset ovat peräisin saarella tapettujen lintujen ruuan-sulatuskanavista, niiden perusteella voidaan saada tietoa siivettömän ruokin ravinnosta. Näiden löytöjen perusteella runsain saalislaji on ollut menhaden (**Brevoortia tyrannus**, eräs sillilaji), mutta aineistoon sisältyy myös muiden sillilajien, villakuoreen, kolmipiikin, juovabassin ja kampeloiden jäännöksiä. Nämä kalalajit ovat varsin energiapitoisia ja tutkijat arvelevat siivettömän ruokin pyydystäneen keskimäärin suurempia näiden lajien saalisyksilöitä kuin saman alueen pienemmän ruokkilintulajit. Tiedossa ei ole, pätevätkö nämä Funk-saaren siivettömistä ruokeista tehdyt havainnot yleisemminkin.

Monia epävarmuustekijöitä liittyy myös lajin pesimäbiologiasta säilyneisiin tietoihin. Varmuudella tiedetään siivettömän ruokin pesineen yhdyskuntina ja ainakin Funk-saaren yhdyskunnan on parhaina päivinä täytyntä olla suuri ja tiheä. Lajin epäilemättä kehittyneestä sosiaalisesta käyttäytymisestä ei ainakaan tiedetä juuri mitään. Pesäpaikan valintaan vaikutti ratkaisevasti lentokyvyttömyys ja lintujen kömpelyys maalla. Jyrkät rannat eivät voineet tulla kysymykseen, koska lintujen oli tavalla tai toisella päästävä kiipeämään maihin. Pesimäsaarilla täytyi siis olla loivasti rantaan viettäviä rinteitä. Matala Funk-saari olikin tässä suhteessa ihanteellinen asuinpaikka. Lajin viimeinen pesimäsaari Eldey Islannissa on korkea basalttikallio, mutta siivettömät ruokit olivat löytäneet pesäpaikakseen mereen viettävän rinteiden saaren pohjoisran-

nalla. Funk-saarella laji pesi kaikesta huolimatta myös melko etäällä rannasta. Tarpeen vaatiessa siivetön ruokki oli valmis pudottautumaan mereen ainakin parin sylan korkeudelta.

Tiedot siivettömän ruokin pesinnän fenologiasta ovat hyvin niukkoja. Eldey-saarella vuonna 1844 tapetulla pariskunnalla oli muna kesäkuun ensimmäisellä viikolla. Joidenkin lähteiden mukaan islantilaiset linnunpyytäjät kävivät lajin pesimäsaarilla vuosittain kesäkuun 24. päivän tienoilla munia ja lintuja keräämässä. Toisaalta kerrotaan sekä munia, poikasia että aikuisia lintuja kerätyn Geirfluglaskerin yhdyskunnasta heinä- ja elokuun vaihteessa. Jos nämä kaikki tiedot pitävät paikkansa, muninnan ajan-kohta on vaihdellut siivettömällä ruokilla suuresti, mikä sinänsä ei ole harvinaista ruokkilinnuilla. Bengtson arvelee muninnan tapahtuneen Etelä-Islandissa pääasiassa toukokuun lopussa.

Siivettömän ruokin munia on tallella museoiden kokoelmissa yhteensä noin 80 kpl. Lajin munat ovat muuten olleet keräilijöiden havittelemia harvinaisuuksia: vuonna 1912 maksettiin Lontoossa yhdestä munasta 220 guineaa, mikä oli huomattavan suuri rahasumma. Munat olivat soikean päärynänmuotoisia ja niiden koko vaihteli melko paljon keskimääräisten mittojen ollessa 124×76 mm. Munien pohjaväri ja kuviointi vaihtelivat samaan tapaan kuin ruokilla. Pariskunta muni vuosittain vain yhden munan, jota ilmeisesti molemmat sukupuolet hautoivat. Tähän ainakin viittäisi se, että kummallakin sukupuolella oli yksi hautoma-laikku. Yhden munan pesyeet eivät ole harvinaisia pitkäikäisillä merilinnuilla, jollainen siivetön ruokkikin todennäköisesti oli. Tunnetuimpia esimerkkejä tästä ilmiöstä ovat varmaankin albatrossit. Erään 1600-luvun lopun lähteen mukaan siivetön ruokki oli siitä poikkeuksellinen ruokki-lintu, että naaras ei minunut toista munaa menetety munan tilalle.

Arviot haudonta-ajan ja pesäpoikasajan pituudesta perustuvat lähes kokonaan muista ruokkilinnuista käytettävissä oleviin tietoihin ja niiden luotettavuuteen voidaan siten suhtautua varauksellisesti. Haudonta-ajan pituuden uskotaan olleen noin 44 vrk ja pesäpoikasajan noin 9—10 vrk. Lyhyen pesäpoikasajan puolesta puhuvat monet ekologiset seikat eikä tämä oletamus ole ristiriidassa säilyneiden tietojen kanssa. Mahdollisimman lyhyt pesäpoikas aika lienee ollut siivettömälle ruokille välttämättömyys, sillä olihan emojen pyydystettävä riittävästi ruokaa sekä oman melko suuren ravinnontarpeen (aikuisen linnun on laskettu syöneen noin kilon verran kalaa päivässä) että poikasen nälän tyydyttämiseksi ja lentokyvyttömyys rajoitti voimakkaasti emojen toimintasädetä.

Kirjoituksen alussa mainitsin, että siivetön ruokki oli melko harvinainen lintu jo 1500-luvulle tultaessa, siis jo ennen laajamittaisen hävityksen alkamista. Voidaanko tämä tulkita niin, että ihminen ei ollutkaan yksin syytä lajin sukupuuttoon kuolemiseen? Bengtsonin mielestä tämä on täysin mahdollista. Vaikka rannikon asukkaiden Pohjois-Atlantin kummallakin puolella tiedetään jo esihistoriallisella ajalla metsästäneen siivettömiä ruokkeja, mikään ei viittaa siihen, että laji olisi ratkaisevasti vähentynyt tämän verotuksen takia. Esimerkiksi Norjassa, josta siivettömän ruokin luuta on löydetty noin 40 paikasta, ihmisen ja ruokin tiedetään eläneen yhdessä ainakin 12 000 vuotta. Keskiaikaisista kerrostumista (noin 1050—1550 jKr.) laji kuitenkin puuttuu jo täysin.

Mikä sitten vähensi siivettömiä ruokkeja ellei ihminen? Bengtsonin mukaan yksi mahdollinen tekijä on voinut olla ilmaston viileneminen tällä vuosituuhannella. Suurin piirtein vuoden 1200 jKr. tienoilla alkoi ns. "pienoisjääkausi", johon ilmeni Pohjois-Atlantilla kylminä kesinä ja ankarina jääolosuhteina. Tilanne säilyi jokseenkin

yhä huonona 1800-luvun lopulle asti. Joinakin vuosina tiedetään jäiden ulottuneen Islannin etelärannikolle asti, jolloin myös siivettömän ruokin pesimäsaarien on täytynyt olla jäiden ympäröimiä. Kun toisaalta tiedämme vähäistenkin muutosten meriveden lämpötilassa voivan vaikuttaa kalojen levinneisyyteen ja runsauteen tuntuu täysin mahdolliselta, että ilmaston viileneminen on huonontanut ravintotilannetta siivettömän ruokin pesimäalueella. Muilla ruokkilinnuilla ilmastomuutoksiin tiedetään monissa tapauksissa liittyneen populaatiokoon muutoksia. Tuskinpa siivetön ruokki oli tässä suhteessa poikkeus.

Bengtsonin artikkelin tärkein sanoma lienee se, että myös ihmisen suorittama hävitystyötä edeltänyt ja sen kanssa

Raunon referaatti

Antti Karlin: Kiljuhanhen kohtalonhaket. Lyhennelmä TLY:n kokouksessa 17.9.1985 pidetystä esitelmästä, referoinut **Rauno Laine.**

Kiljuhanhi kuuluu yhdessä heinäkurpan, valkoselkätikan, merikotkan ja muuttohaukan kanssa Suomen uhanalaisiin lintulajeihin. Kiljuhanhi on pesinyt Suomessa viimeksi Utsjoella 1978, lisäksi vuosina 1974—79 on havaittu yksi kiljuhanhipoikue.

Kiljuhanhen tyypillisin elinympäristö on noin 200—250 metrin korkeudessa sijaitseva rehevä sarasuo. Ainakin joskus laji on ollut Lapissa hyvin yleinen, mm. Itkonen mainitsee Lapin tarinoissaan että yksi mies pystyy hyvin kantamaan 14—15 kiljuhanhea.

Kiljuhanhen vanha pesimäalue käsitti lähinnä Suomen "päälaen" sekä Norjan tunturialueet. Mm. Merikallio arvioi aikanaan täällä pesivän muutama tuhat kiljuhanhea. Luku lienee ollut selvästi liioiteltu. Tällä hetkellä Fennoskandiassa pesii 150—250 kiljuhanhiparia, Suomessa

samanaikainen ilmaston huononeminen tulisi ottaa huomioon siivettömän ruokin sukupuuttoon kuoleminen syitä pohdittaessa. Tämä ei tietenkään vähennä ihmisen vastuuta tapahtuneesta. Jollei lajin viimeisiä yhdyskuntia olisi säälimättömästi teurastettu loppuun, siivetön ruokki voisi hyvinkin olla vielä elossa luonnontieteilijöiden ja lintuharrastajien iloksi.

Lähdekirjallisuus

BENGTSON, S.-A. 1984: Breeding ecology and extinction of the great auk (*Pinguinus impennis*): anecdotal evidence and conjectures. —The Auk 101: 1—12.

HALLIDAY, T. 1978: Vanishing Birds. Their Natural History and Conservation. —Sidgwick & Jackson, London.

ehkä muutama. Tuorein havainto on 2.—3.8.1985 Utsjoella havaittu poikue.

Kiljuhanhikanta romahti Suomessa 1950-luvulla ja 1960-luvun alussa. 1950-luvulla mm. Porin seudulla laskettiin parhaimpina vuosina muuttoaikaan n. 1000 kiljuhanhea. TLY:n alueella tavattiin 50-luvulla elokuussa 20—30 linnun parvia.

Nykyisellään ainoa "varma" paikka tavata kiljuhanhi on Limingan niityt. Täällä on kuitenkin useitten lintumiesten todettu syyllistyneen hanhien häiritsemiseen. Kiljuhanhien olisi syytä saada ruokailla rauhassa. Häiritseminen on turhaa, koska kiljuhanhen voi kaukoputkella tunnistaa kauempaakin.

Harvinaistumisen syistä

Miksi kiljuhanhikanta sitten romahti? Synä on mainittu mm:

1. **Kevätmetsästys.** Kuitenkin haastatelluissa on todettu että hyvin harva on pohjoisessa ampunut kiljuhanhia. Eräs

enontekiöläinen kertoi ampuneensa elämänsä aikana 2—3 kiljuhanhea.

Suomen ennätykseksi jäänee yhdeksän kiljuhanhea yhdellä laukauksella Hailuodossa. Mainittakoon, että suurriistanmetsästäjä Erik S. Nyholm on viimeisiä kiljuhanhenampujiamme.

Hanhet ovat tunnetusti uskollisia puolisolleen, jos toinen ammutaan, toinen voi pysyä leskenä hyvinkin kauan. Tämän vuoksi vähäinenkin metsästys voi aiheuttaa häitää.

Kiljuhanhi on Euroopassa rauhoitettu ainoastaan Pohjoismaissa sekä Luxemburgissa. Esim. Neuvostoliitossa kiljuhanhea koskee vain osittaisrauhitus; joissakin valtioissa se on rauhoitettu, toisissa ei.

2. Kettu. Senkin vaikutus kantaan on epävarmaa.

3. Talvehtimisalueitten tuhoaminen. Ehkäpä tärkein syy kannan romahtamiseen! Talvehtimiskosteikot on tuhottu ja mm. Volgan suisto on kuivunut. Iranissa talvehti 50-luvulla 30 000—50 000 hanhea, nykyisin enää muutama sata.

Ruotsalainen von Essen tutki kiljuhanhien eurooppalaisia talvehtimisalueita, mutta ei kuitenkaan tavannut yhtään hanhea. Talvehtimisalueilla harrastetaan myös metsästystä, Turkissa esim. loka-kuusta helmikuuhun ja Kreikassa syyskuusta maaliskuuhun. Takaisin pohjoiseen hanhet lähtevät huhtikuussa.

Kiljuhanhen muuttoreitit ovat paljolti hämärän peitossa. Etelä-Karjalassakin tavataan toukokuussa muutamia.

Ruotsissa rengastetuista kiljuhanhista on tehty kolme rengaslöytöä: Pohjois-Kreikasta, Kaukasukselta sekä Suomen Merikarvialta.

Tutkimusta ja suojelua

Maamme kiljuhanhitilannetta seuraa erityinen työryhmä, puheenjohtajanaan Ilkka Koivisto. Työryhmä on kokoontunut viimeisten kahden vuoden aikana 5 kertaa. Kiljuhanhien mahdolliset pesimä-

alueet pidetään kuitenkin salassa. Vanhoja pesimäalueita on kartoitettu mm. haastattelemalla ihmisiä pohjoisessa.

Kiljuhanhihaastatteluja tehtiin vuonna 1983 Käsivarren alueella, 1984 välillä Inari—Kaamanen—Karigasniemi—Sevetijärvi sekä 1985 alueella, jonka rajat ovat Inari—Angeli—Kautokeino—Enontekiö. Vanhoja pesäpaikkoja löytyi haastattelujen perusteella Käsivarren kärjestä 3, tyvestä 11, Angelin seudulta 2 sekä ”päälaelta” 9. 1970-luvulta todettiin 11 uutta pesimäpaikkaa, joista Utsjoelta 1, Inarista 2 sekä Enontekiöstä 8. 1980-luvun ainoat havainnot ovat kesällä 1983 Enontekiössä 2—3 paria, kesällä 1982 Utsjoella pariskunta.

Kiljuhanhea on yritetty auttaa erityisen pelastussysteemin avulla, lähinnä muuttamalla lajin talvehtimisalueita Mustanmeren—Kaspian meren seuduilta Hollantiin ja Englantiin.

Systeemi on toiminut siten, että kiljuhanhen munia on siirretty Tukholman Skansenille valkuposkianhien haudottavaksi. Poikaset tietenkin leimautuvat keinoemoonsa. Poikaset siirretään tuntureille, josta ne syksyllä muuttavat valkuposkien mukana Skansenille ja jatkavat Skansenin hanhien mukana Hollantiin. Keväällä valkuposket palaavat Skansenille ja kiljuhanhet jatkavat tuntureille. Ensi kerran systeemiä kokeiltiin vuonna 1981 ja ensimmäiset kiljuhanhet ovat palanneet tuntureille.

Tätä on suunniteltu myös Suomessa, lähinnä Pekka Niemisen toimesta. Hänen tavoitteenaan on perustaa Hailuotoon kiljuhanhitarha. Ongelmana on vain se, ettei ole hanhia. Korkeasaarella on 1—2 lintua, jotka ovat saaneet vuosikymmenen aikana yhden poikasen. (Yllättäen löytyi myös Ahvenanmaalta Lillholmenin tarhasta yksi kiljuhanhi.) Lupa on saatu siihen, että Ruotsista saataisiin tuoda 20 kiljuhanhea. Kuitenkaan sielläkään ei ole ylimääräisiä hanhia. Toiveita kuitenkin on 2—3 parin saamisesta Suomeen.

MINULLE PARAS PANKKI.

TOPΦ

Peltolinnut 1985

Vesa Multala

Valtakunnallinen peltolintutkimus jatkui viime kesänä suppeampana kuin vuonna 1984. Tämänvuotisten laskentojen tarkoituksena oli lähinnä saada aineistoa vuosien välisen vaihtelun toteamiseksi.

TLY:n alueella uusittiin laskenta vain kuudella pellolla, jotka jakaantuivat seuraaviin kokoluokkiin: yli 200 ha 1 kpl, n. 100 ha 2 kpl, 5—10 ha 1 kpl ja 1—2 ha 2 kpl.

Laskijoina toimivat Heikki Heikkilä (Alastaro), Markus Huolila (Halikko), Vesa Multala (Parainen) ja Jouni Saario

(Raisio). Lisäksi Markku J. Saarinen lähetti laskentatuloksen Lemunlahden tutkimusalueelta.

Aineiston pienuudesta johtuen ei voi tehdä vertailuja vuosien 1984 ja 1985 välillä. Lajisto ja parimäärät olivat $\pm$ samat, mitään rajuja muutoksia ei ollut.

Valtakunnallinen raportti julkaistaneen ensi vuonna Lintumiehessä.

Seuraavasta laskennasta tiedotetaan keväällä. Uusia laskijoita kaivataan toistamaan aikaisempia laskentoja, sillä tämänvuotisen innostuksen perusteella jäävät peltolinnut pian tutkimatta.

11 päivää — 191 lintulajia: suuri Lapinretki 1985

Jyrki Normaja

3.—13.6.1985 järjestettiin Pansion ja Puolalan koulujen toimesta jälleen linturetki Pohjois-Norjaan. Mukana oli myös kymmenisen TLY:n jäsentä.

Matka alkoi 3.6. Pansion koululta, jossa pakattiin linja-autoon epälukuinen määrä makuupusseja, teltoja, kameroita, kaukoputkia, ruokakasseja ynnä muuta tavaraa. Vihdoin päästään matkaan. Ensimmäinen pysähdyspaikka oli porilainen huoltoasema, jonka pihalta havaittiin tuulihaukkapari sekä nuolihaukka.

Ensimmäinen varsinainen lintupaikka oli Vaasassa, kaupungin tunnetut kahlaaja-altaat. Kahlaajia ei tosin löytynyt. Vaasan pohjoispuolella pydähdyimme Mustasaaren Vassorfjärdenillä, jossa retkipinnoiksi tulivat mm. pikkulokki ja laulujoutsen. Oravaistenlahdelta taas löytyi 9 jänkäsirriäistä sekä tuulihaukka, jo

kolmas samana päivänä.

Myös Kalajoella ehdittiin käydä. 8 pikkutiiraa lenteli hiekkasärkkien yläpuolella, mutta muuten paikka oli melkoisen tyhjä linnuista. Illan pikakäynti Liminganlahdella tuotti yhden pikkutiiran lisäksi, sekä merikotkan, merihanhen ja lisäksi 13 vesipääskyn parven.

Nukuttuamme yön palasimme Liminganlahdelle, josta aamutuimaan löytyi sama merikotka, 20 merihanhea, 4 vesipääskyä, 3 pikkutiiraa ja pohjansirkku. Yhtään mustapyrstökuiiria ei valitettavasti näkynyt. Limingasta lähdettiin etenemään kohti pohjoisen rantakurveja. Kurvi näytettyinkin.

Tutustuttuamme Kemijoen voimalaitokseen sekä Haaparannan nähtävyyksiin saavuimme napapiirille. Vanhan tavan mukaan ensimmäistä kertaa piirin pohjoispuolelle tulevat ylittivät sen kävellen.

Vähitellen ilmastokin muuttui arktisemmaksi. Järvet olivat vielä paksussa

jäässä, ja Kaunispäällä käydessämme saimme kahlata ajoittain lähes polveen asti lumessa, jota kaiken lisäksi satoi koko ajan lisää.

Näverniemen leirintäalueelle saapuessamme lensi suopöllö auton yli, taas uusi pinna listaan. Illalla ihmetystä herätti koivikosta kuulunut ääni, joka paljastui myöhemmin omistajan kalkkunaparveksi. Myös sirrinta lauleli lähettyvillä.

Aamulla jatkoimme matkaa edelleen kohti pohjoista. Kuikkia näkyi silloin tällöin järvien rannoilla, jotka olivat jo ehtineet sulaa. Inarin Karhunpesäkivellä pidettiin kahvitauko, jonka aikana lajilistaan uutena löytyi lapintiaainen. Jatkettuamme matkaa Kaamasen lähettyville asti tapasimme ensimmäiset kuukkelit.

Retken ensimmäinen pikkukajavakin nähtiin jo Suomen puolella, Utsjoen Mantojärvellä. Kyseinen lintu havaittiin linja-auton ikkunasta: auto pysäytettiin ja peruutettiin takaisin linnun kohdalle. Kyseessä oli 2—kv yksilö, joka ainakin tuntui hyvin paikalliselta. Nuorgamia lähestyttäessä näkyi siellä täällä piekanoja, ja lähes joka kerta pysähtyessämme lauleli sirrinta jossain lähellä. Tenojoen uomaa seuraillen kuljettiin kohti pohjoista. Retken ensimmäinen tunturikihu lensi auton ylitse jossakin vähän ennen Nuorgamia.

Kello 15.37 ylitettiin Norjan raja. Varanginvuonon pohjukkaan saavuttuamme pidimme tauon, jonka aikana havaitimme mm. pari pikkukajavaa, punakuireja, suosirrejä, meriharakoita ja kuuden tunturikihun parven. Täällä ne, jotka eivät ennen olleet käyneet Jäämeren rannalla, saivat maistaa sen vettä, joka on tosi suolaista.

Matkaa jatkettiin kohti Vadsöta ja Ekkeröytä. Matkalla havaittiin jokunen allihaakka ja isolokki. Ekkeröyssä puolestaan saimme katsella kajavien lentonäytöitä. Kajavakallion edustalta löytyi jokunen etelänkiisla, riskilä ja mustalintu. Kyhmyhaakkakin oli kuulemma nähty.

Vielä samana iltana ajettiin Hamningbergiin. Matkalla nähtiin meri— ja tunturikihuja, pari parvea merisirrejä, isolokki, valkoposkihanhi ja merikotka. Illan suussa saavuimme Hamningbergiin Illan tuloa ei kylläkään huomaa oikeastaan muusta kuin kellosta, niin valoisaa on pohjoisessa läpi yön. Telttaa pystytettäessä havaittiin syrjäilmällä ensimmäinen suula, joka sykhdytti lentämällä läheltä ohi.

Aamustaijaus aloitettiin todella aikaisin yhdeltä yöllä. Kaikkia hämmästytti lintujen paljous. Satoja myrskylintuja, yli tuhat lunnia, parisataa ruokkia, tuhansia kiisloja (sekä etelän— että pohjankiisla määritettiin), pikkuliittäjä sekä kihuja muutti tasaisena virtana pohjoiseen. Myös isokihu nähtiin. Muutto painottui hyvin voimakkaasti yöhön. Jo aamukuudelta alkoivat lintumäärät pienentyä, ja parin tunnin kuluttua muutto oli täysin lakannut.

Seuraavana päivänä kävimme tutustumassa Vardön kaupunkiin, jonne ajettiin meren ali kulkevaa tunnelia pitkin. Ensimmäisenä käytiin vähän kaupungin ulkopuolella katsomassa sikäläisiä lintuvuoria. Lunneja, pikkukajavia, etelänkiisloja, meri— ja karimetsoja sekä kyhmyhaakkoja löytyi kaukoputkella vuorten rinteiltä ja niiden edustalta. Itse Vardö on varsin mielenkiintoinen kaupunki, onhan suuri osa sen asukkaista kalastajia. Myös pari kauppa löytyi, niin että karkki- ja limpsavarastot saatiin täydennettyä. Itse kaupungissa ei montaa lintua näkynyt. Satamassa tosin oli erittäin rohkeita pikkukajavia, jotka antoivat valokuvata itseään aivan parin metrin päästä. Paluumatkalla Hamningbergiin havaittiin pari isolokkia, isosirri ja pulmusirri.

Seuraavana aamuna stajattiin jälleen. Muutto oli tällä kertaa hiljaista, esimerkiksi lunneja laskettiin vain 25. Sääkin oli mukavampi kuin edellisinä päivinä: Jäämeri oli lähes peilityyni, eikä luntakaan juuri satanut. Ehkä tuulen

puuttuminen aiheutti myös muuttajamäärin pienuuden. Tyyneltä merenpinnalta oli kuitenkin helppo laskea paikallisia lintuja, esimerkiksi jääkuikkia löydettiin viisi ja kaakkureita kaksi.

Samana päivänä suunnattiin linja-auton nokka kohti etelää. Matkalla havaittiin ainoa parempi havainto matkalta. Illalla saavuimme jo Utsjoelle. Täällä kävimme Ailigas-tunturilla, jolta löytyi kymmenisen keräkurmitsaa, lapinsirkkupari ja

kaksi laulavaa sinirintaa. Vähän ennen puoltayötä palasimme leirintäalueelle.

Aamulla TLY:n porukka lähti tutustumaan Kevon kanjoniin. Takaisin kävellesämme havaitimme vielä yllättäen järven jäällä tepastelevan kauniin pikkusirrin. Myös muutamia tilhiä lenteli edestakaisin.

Plokattuamme Utsjoelta tien viereltä hiiripöllön (ja tunturihaukan sieltä jostakin) lähdimme Lapista vauhdilla kohti etelää.

Keräkurmitsa on Lappia parhaimmillaan. Kuva Jouko Hakala.

Sinä yönä ei nukuttu. Kuusamon Valtavaaralle saavuimme aamulla kahden aikoihin. Toiveena oli löytää tuo maaginen Siiperian taigan lintu, sinipyrstö. Vaan eipä löytynyt. Sen sijaan taviokuurnapari löytyi lähimetsistä. Myös pikkukäpylintuja ja joutsenia havaittiin, saatiinpa retken pinnalintaan uudeksi lajiksi puukiipijä. Myös pari suota käytiin koluamassa pikkusirkun toivossa, mutta eivät olleet sirkut vielä palanneet muutomatkaltaan.

Yö vietettiin leirintäalueella Rukan lähellä. Aamusella lähdettiin uuden tiedon innoittamana bongaamaan sinipyrstöä toiselta puolen Kuusamoa. Paikallinen asukas kertoi nähneensä useita kertoja sinipyrstön aivan talonsa pihalla. Jotkut meistä näkivät, jotkut eivät.

Samana päivänä kävimme vielä Sotkamon Rantakylässä, jossa piti tietojen mukaan olla ruusukottarainen. Bussilastin purku, niityn reunaan odottamaan ja hetken kuluttua riemukas huuto: "Siinä se on". Kaunis aikuinen ruusukottarainen lennähti parinkymmenen metrin päähän snobbailuetaisyydelle, jossa se istui pari minuuttia. Tästä se lennähti kuusen latvaan istumaan. No, emme viitsineet tuhlata enempää kuin viisi minuuttia aikaamme kyseiseen lintuun, joten lähdimme Kajaaniin tutustumaan sikäläisiin Strix-suvun pöllöihin. Ensin kävimme lapinpöllön pesällä, sitten puolen kilometrin ajo ja viirupöllön pesälle.

Seuraava yö vietettiin Joensuussa, joko leirintäalueella tai muuten vain kaupunkia

kierrellen. Aamulla käytiin ensin kaupungin toriin ja muuhunkin keskustaan tutustumassa parin tunnin ajan. Sitten lähdimme Enon Kolvananuorolle, joka on varmasti näkemisen arvoinen paikka. Kanjonin jyrkkien rinteiden kuusikosta löytyi idänuunilintu sekä pyy, myös mehiläishaukka sekä hiiripöllöpoikue näyttäytyivät lähistöllä.

Iltapuolella saavuimme aivan itärajan tuntumassa sijaitsevalle Sääperijärvelle. Viitisentoista pikkuarvasta, viisi kultasirkkua, uivelonaaras sekä molemmat tavalliset sirkkalintomme olivat parhaita havaintoja järveltä. Iltamyöhällä saavuimme yölaulajistaan kuululle Tohmajärven alueelle, jossa nytkin kuultiin viita— ja luhtakerttusia sekä jälleen molemmat sirkkalintulajit. Täältä matka jatkui Kiteen Muljulaan, jossa ei tällä kertaa ollut kuin kaksi pensassirkkalintua.

Aamun koittaessa saavuimme kuuluisalle Parikkalan Siikalahdelle. Paikalla ei juuri suomalaisia lintumiehiä näkynyt, sen sijaan ruotsalaisia oli monta kymmentä. Neljä kuhankeittäjää, jokunen luhtahuitti ja luhtakana sekä kaulushaikara loivat oman tunnelmansa tälle Suomen parhaalle lintujärvelle.

Keskipäivän aikoihin jätimme Siikalahden ja suuntasimme lopullisesti kohti Turku. Pikainen pysähdys Lahdessa sekä ryhmäkuvien otto päättivät matkamme. Tavaroiden purku Pansiossa ja autolla kotiin monta muistoa rikkaampana.

Vääntelemme isoja kirvisiä

Tapani Veistola

Viimekertainen määrityskuva pääsi valittavasti kärähtämään piilokuvaksi. pienet painotekniset ongelmat eivät kuitenkaan todellisten tekijämiesten tahtia häiritse. Hämärät kuvat vain teroittavat

tarkkuutta. Eihän luontokaan muokkaa lintumiesten mielen mukaan. Eikä kaikkea ole pakko määrittää, ei kuvissa eikä maastossa!

Linnun tutkiminen kannattaa aloittaa sen ryhmittämisestä. Kuvasta tulevat ensin mieleen västäräkkien heimon (Mota-

Nummikirvisemo Turusta Jouko Hakalan 1960-luvulla kuvaamana.

cillidae) edustajat. Lintuhan on solakka, pitkäpyrstöinen ja asennosta päätellen myös hyvin korkeajalkainen.

Västaräkki vai kirvinen

Västaräkkilintujen vyöryttämisen voi alkaa iinnun suvun selvittämällä: onko lintu västaräkki (*Motacilla*) vai kirvinen (*Anthus*).

Lintujen katsoneille selviää (toivottavasti) varsin pian että ainoa kysymykseen tuleva *Motacilla* on flava, keltävästaräkki. Se kuitenkin kaatuu heti mm. linnun jalkoihin. Tarkkaavainen huomaa, että niistä näkyvät oikeastaan vain sääret nilkkojen hukkuessa taustan harmauteen. Lapsikin ymmärtää, että jalkojen täytyy olla vaaleat, koska tummina ne näkyisivät vallan erinomaisesti. Keltävästaräkillä taas on tummat jalat: se ei siis ole meidän lintumme.

Kun lintu ei ole västaräkki, täytyy sen

olla kirvinen. Useimmat kirviset ovat vanhoinakin hyvin viiruisia. Meidän lintumme puolestaan on lähes viiruton. Tämä auttaa meitä eteenpäin. Vähäviiruisia ja vaaleajalkaisia kirvisiä löytyy tavallisista pinnaoppaista vain kaksi. Ne ovat ns. isoja kirvisiä: isokirvisiä (*Anthus novaeseelandiae*) ja nummikirvisiä (*A. campestris*).

Isokirvinen vai nummikirvinen

Niin Suomen kuin myös Englannin keväisistä isoista kirvisistä vain pari prosenttia on isokirvisiä. Heinäkuussa niitä ei oikeastaan saisi nähdä länsimaissa ollenkaan. Näin onkin luontevaa testata ensin nummikirvisistä.

Vaikean kuvan linnun toivoisi usein näkevänsä vapaana maastossa. Meidän tapauksessamme voisi tärkeistä tuntomerkeistä nähdä ehkä takavarpaan kynnen, joka häviää kuvan haaleuteen, tai nokan

joka nyt harmittavasti peittyi linnun kantamaan moskaan. Kukaties voisi kuulaa äänenkin, tehdä päätelmiä linnun käytöksestä tms.

Mutta toisaalta tämänkin vuoden rareteettikatsauksesta näkee, että huonokin kuva olisi monasti ollut kullan arvoinen. Kuvaan säilöttyä lintua kun voi jälkeensä tarkastella vaikkapa oman laiskanlinnan rauhassa.

Linnustamme voi löytää enemmän tai vähemmän selviä nummikirvispiirteitä. Esim. rinnan heikko täplitys poikkeaa isokirvisen ja myös nuoren nummikirvisen viirutuksesta. Siiveltä taas pistää silmään tummakeskustaisten ja vaaleakärkisten keskimmaisten peitinhöyhenten muodostama täpläriivi. Isokirvisellä taas kaikki peitinhöyhenet ovat lähes yhtä tummia, niin ettei nummikirvismäistä "kephien" kontrastia pääse siivelle syntymään.

Pääasiat löytyivät kuitenkin päästä. Linnun veikeä ilme syntyy etenkin leveästä valkeasta silmäkulmajuovasta, joka on suurimmillaan silmän takana. Silmäkulmajuovaa korostaa tumma silmäjuova. Se alkaa mustanpuhuvana ohjasjuovana nokan juuresta ja jatkuu silmän läpi (ohuen vaalean silmärenkaan katkaisemana) aina korvalle asti. Isokirvisellä olisi toisin. Sen iso silmä tapittaa tuikeasti muuten valkeasta naamasta; etenkin vaalea ohjas (nokan ja silmän väli) on hyvä isokirvisen tuntomerkki.

Habitus ja habitaatti

Määritystä voi yrittää tukea myös toisijaisilla seikoilla. Avainsanoja ovat tällöin habitus ja habitaatti. Nämä tertiäljengijargonin sanahirviöt tarkoittavat linnun olemusta ja olinpaikkaa.

Kuvamme västaräkkimäisen sulavaa lintua ei luulisi voivan sekoittaa rotevampiin kiuruihin. Maastossa kaikki on kuitenkin mahdollista. Rehevillä niityillä tepastelevista kiuruista on niin meillä kuin muillakin väännetty etenkin isokirvisiä. Nehän

ovat niin arkoja, ettei niitä useinkaan pääse kunnolla näkemään. Lisäksi ne ovat vähän kiurumaisia: ne seisovat pystyssä, ovat isoja ja romuluisia sekä viiruisia.

Ei silti, kyllä kiurusta saa tarvittaessa nummikirvisenkin. Nuori viiruinen campestris voi joskus kirahtaa ja jopa räpistelä laskeutuessaan kiurun tai isokirvisen taapaan. Kirvisen vääntäminen kiurusta on kuitenkin mitä törkeintä käpyilyä. Niin huonosti nähdystä kiurusta voisi yhtä hyvin tehdä jotain kovempaakin, esim. hiukan samannäköisen alaskansirrin (ks. ohjeita Bill Oddie's Little Black Bird Book eli ODDIE 1982 s. 82—93)!

Määrittäminen ei kuitenkaan koskaan saisi jäädä yksittäisten tuntomerkkien poimimiseen. Laji on ennenmin tuntomerkkien tulo kuin niiden summa.

Nyt hän on vielä niinkin, että nummikirvinen viihtyy vallan erilaisessa maastossa kuin isokirvinen. Nummikirvinen on nummikirvinen! Kuvastakin näkyy kuinka hyvin se sulautuu hiekkaisen haiiakkaan ympäristöönsä! —Ei ihme, että se on joskus hyvinkin peloton ja luottavainen. WESTERLUNDIN (1967) mukaan Turussa taannoin hautonut naaras kesyyntyi lopulta niin, että se antoi jopa koskettaa itseään! (Huom! Ei suositella enää kokeiltavaksi sen enempää pesimä- kuin pinna- paikoillakaan!)

Kova rari

Nummikirvisen pesimiset Turussa näyttävät päättyneen. Siitä on tullut monelta novisiilta puuttuva huippuharvinaisuus. Varsinais-Suomi on ollut hyvää nummikirvisialuetta: hyvinkin joka kolmas maamme vähän yli sadasta campestriksestä on havaittu TYL:n alueella. Kuitenkin esim. viime vuodelta ei meiltä tullut yhtään hyväksyttyä havaintoa!

Suomalaisten havaintojen voimakas väheneminen näyttää olevan osa yleistä kehitystä nummikirvisen pohjoisrajalla. Myös Ruotsin kanta on romahtanut viime

vuosina. Siitä miten asiat ovat Virossa, josta useimpien nummikirvistemme on otaksuttu tulevan (SOLOINEN 1985), ei tosin ole tietoja.

Nummikirvisten väheneminen on ikävä asia. Onhan se kuvasta päätellen harmaaksi linnuksi harvinaisen näyttävä.

...vai peräti megapinna?!

Edellä jätettiin huomiotta isojen kirvisten ongelmalapsi mongoliankirvinen (*A. godlewskii*). Se on nimittäin sekä äärimmäisen harvinainen että erittäin vaikeasti määritettävä lintu. Euroopassa tämä kärkisibe on tavattu vain kahdesti. Koska maastomääritystä on pidetty likipitään mahdottomana — tai ainakin hyvien tapojen vastaisena — molemmat linnut ovat taltioituja. Toinen kähmyili melkein kokonaisen vuosisadan eräässä englantilaisessa museossa jouduttuaan kokelmiin nummikirvisenä v. 1882. Toinen jäi rengastajan saaliiksi Ahvenanmaan Lågs-kärillä 10.10.1974.

Mongoliankirvinen lienee jotakin nummikirvisen ja isokirvisen väliltä. Muodoltaan se vastaa lähinnä edellistä, puvultaan jälkimmäistä. Jos sattuu saamaan ehdokkaan käteensä, maksanee vaivan tarkistaa mitat ja pyrstösulkien väritys ennen linnun työntämistä pirttuun. Muuten voi mennä kalliit aineet turhaan pilalle, rengastusmoraalista nyt puhumattakaan. Toisaalta: yrittänyttä ei laiteta, vaan yrittäjä laittaa lintuja!

Maastomäärityksen vaikeutta kuvastaa hyvin se, että isokirvisen vääntäminen mahdollisesta mongolista on yleisesti hyväksytty käpyilymuoto. Monellakohan kärkibongareistammekaan on yhtäkään täysin varmaa isokirvishavaintoa! Mutta toisaalta täysin tuntematonta lintua on vielä pahempaa mennä näkemään! — Toivotaan, että kasvava kaukomatkailu toisi ratkaisun mongoliankirvisen kiehtovaan määrityspulmaan. Olisihan se juhlaa päästä joskus bongamaan vielä nyt vain asemarengastajille avautuvaa huippuharvinaisuutta!

Uusi määrityskuva on huhtikuulta.

Kirjallisuutta

BRITTON, D.J. 1984: Richard's Pipit *Anthus novaeseelandiae* and Tawny Pipit *A. campestris*. — *British Birds* 77 (9): 412—415. (ks. myös sen kirjallisuusluettelo!)

GRANT, P.J. 1985: Tawny Pipit. Mystery photograph 103. — *British Birds* 78 (7): 347—350.

HAKALA, J. & J.TENOVUO 1968: Isokokoisten kirvisten (*Anthus campestris*, *A. novaeseelandiae* ja *A. godlewskii*) puvusta ja määrittämisestä. — *Ornis Fennica* 45 (4): 131-137.

LAINÉ, L.J. 1983: Kirvisistä vaalein. — *Eläinmaailma* (5): 57.

LAINÉ, L.J. 1984: Isokirvinen — Setä Pitkäsääri Siperiasta. — *Eläinmaailma*

(9): 48-49.

ODDIE, W.E. 1982: Bill Oddie's Little Black Bird Book. Bungay. (1.p. 1980).

SHARROCK, J.T.R. (toim.) 1985: The Frontiers of Bird Identification. Frome and London. (1.p. 1980).

SOLOINEN, T. 1985: Suomen linnusto. Helsinki.

WESTERLUND, B. 1967: Nummikirvinen (*Anthus campestris*) pesinyt Turussa. — *Ornis Fennica* 44 (3): 79.

Oikaisu

Viimekertaisessa määritysjutussa (s. 165—168) olin käpyillyt ainakin lintujen kuvaajan. Tyylikkäiden taskukuvien ottaja on **Seppo Säilylä**. Pahoittelen sekoilua.

T.V.

Juhlakokouskutsu 1.2.1986

Turun Lintutieteellinen Yhdistys ry:n 20-vuotisjuhlakokous pidetään lauantaina 1.2.1986 klo 12.00 alkaen Turun yliopiston hammaslääketieteen laitoksen suuressa luentosalissa, Lemminkäisenk. 2 (linja-autot 12A ja 19 Kauppatorilta). Tervetuloa!

Ohjelma:

- 1§ Kokouksen avaus
- 2§ Tervehdykset
- 3§ Vanhojen puheenjohtajien esittely
- 4§ Kunniajäsenen kutsuminen
- 5§ MMT Lennart Saari: "Kyyhkyjen ekologia"

6§ Apulaisprofessori Martti Soikkeli: "Niils Södermanin tuotannosta ja elämästä"

7§ Kahvitauko

8§ Elokuvaaja Kari Soverin luontofilm

9§ Opettaja Leo Karlson: "Audiovisuaalinen esitys Jurmosta"

10§ Muut mahdolliset asiat

11§ Kokouksen päättäminen.

Vapaamielinen illanvietto klo 19.00 alkaen ravintola Iskerin Turku-salissa (sisäänpääsymaksu 20 mk). Tervetuloa!

Kokouskutsu 13.1.1986

TLY:n tammikuun kokous järjestetään maanantaina 13.1 kello 19 alkaen Turun yliopiston luentosalissa XXI, Luonnontieteiden talo 1 krs. Ohjelmassa on mm. Henry Lehdon esitys USA:n linnustosta.

3§ Pöytäkirjantarkistajat

4§ Ilmoitusasiat

5§ Uudet jäsenet

6§ Henry Lehto: "USA:n linnustosta"

7§ Muut mahdolliset asiat

8§ Kokouksen päättäminen

Käsiteltävät asiat

1§ Kokouksen avaus

2§ Laillisuus ja päätösvaltaisuus

HUOM. ERILLISTÄ KOKOUSKUTSUA EI LÄHETETÄ TAMMIKUUSSA.

Tärkeää asiaa Jurmosta

Hallitus teki 29.11 kokouksessaan tärkeän Jurmoa koskevan päätöksen. Sen mukaan Jurmoon tullaan lähimmän kolmen vuoden sisällä hankkimaan uusi asemarakennus. Koska mihinkään parakilinjalle ei enää ryhdytä, hankkeen kustannusarvio on melkoisen korkea. Yhdistyksellä on mahdollisuus saada uusi hirsinen asemarakennus (3 huonetta) hintaan 45 000 mk. Asemanhoitajan arvion mukaan nykyisellä lintuasemallamme on parhaassakin tapauksessa elinaikaa korkeintaan 4 vuotta, joten siihen mennessä pitäisi hankkeesta tulla totta.

Hallitus vetoaakin nyt kaikkien TLY:läisten uhrivalmiuteen, jos esimerkiksi puolet yhdistyksen jäsenistä maksaa 100 markkaa tai kaikki maksavat 50 mk, on hankkeelle jo luotu vankka pohja. Vetoamme myös siihen, että jäsenistö käyttäisi hyväkseen kaikkia heillä jo mahdollisesti eri pankkeihin, liikelaitoksiin tms. olevia suhteita lahjoituksen saamiseksi.

Talvilintukisa 1986

On aika jälleen latautua yhdistyksemme talvipinnakisaa varten. Säännöt ovat vanhat tutut, kisa pyörähtää käyntiin 1.1. kello 00.00 ja päättyy 28.2. kello 24.00 (pöllöretkueet, huomioikaa aika), alueena yhdistyksen toimialue, eli koko Varsinais-Suomi. Eniten lintulajeja nähnyt voittaa kilpailun. Muista kuitenkin kriittisyys, kilpailusta menee muuten maku!

Toivomme runsasta osanottoa reippaan talviulkoilun merkeissä. Tärkeintä ei ole voitto vaan hyvä ja rehti kilpailu. Tulostilasta julkaistaan Ukulissa keväällä.

Lahjoituksia varten avataan vuoden vaihteessa tili, jonka numero on: TU 6271 78-1.

Lahjoituksen voi myös tehdä tavallisella jäsenmaksukortilla, jolloin rahastonhoitaja huolehtii summan siirtämisestä lahjoitustilille.

KAIKKI TILILLE KERTYNEET VARRAT KÄYTETÄÄN LYHENTÄMÄTTÖMINÄ UUDEN ASEMARAKENNUKSEN HANKKIMISTA VARTEN, tästä on puheenjohtaja valmis menemään henkilökohtaiseen takuuseen.

Puheenjohtaja on tallettanut tilille pohjat ja haastaa Jurmon keräykseen mukaan TLY:n hallituksen sekä Jurmo "gamlingarna"-porukan. Nämä toivottavasti vievät haastetta eteenpäin.

JURMON UUSI LINTUASEMA — YHTEINEN ASIAMME!

Jurmon uusi lintuasema — yhteinen asiamme!

Lajilistat on toimitettava Rauno Lai-
neelle (Rauhankatu 9B 43 20100 Turku)
31.3 mennessä, joka on ehdoton takaraja
havaintojen palauttamiselle. Viimevuotisen
voiton vei Jari Helstola. Viime talvi oli en-
nätyskylmä, joten ainoastaan karaistu-
neimmat ornitologit jaksoivat viedä kilpai-
lun loppuun. Toivottavasti nyt kilpaillaan
leudoimmissa merkeissä.

Terveisin
Järjestelytoimikunta

**LINTUMIEHEN JA LUONNON-
TUTKIJAN KIIKARIT**

**ZEISS 10x40 B/GAT DIALYT
ESCHENBACH 10x40 FARLUX
SWAROVSKI HABICHT
10x42**

**Ammattimiehen
toiveet täyttävä
korkealuokkainen työväline**

**OPTIKKO
KANGASNIEMI**
Vuodesta 1984

**Kauppiaskatu 10
puh. 337 522**